

Анализа на случаи на фемциди – убиства на жени во Република Македонија

Септември 2018, Скопје

Издавач:

Национална мрежа против насилство врз жените и семејно насилство – Глас против насилство

Авторка:

Елена Димушевска

Истражувачки тим:

Наташа Димитровска
Александра Петкова
Љупка Трајановска

Графички дизајн и печатење

ГРАФИК МАК ПРИНТ

Тираж:

200 примероци

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски",
Скопје

364.61-055.2(497.7)

ДИМУШЕВСКА, Елена

Анализа на случаите на фемициди - убиства на жени во Република
Македонија / [авторка Елена Димушевска]. - Скопје : Национална
мрежа против насилство врз жените и семејно насилство - Глас
против насилство, 2018. - 48 стр. : табели ; 25 см

Фусноти кон текстот. - Библиографија: стр. 45-47

ISBN 978-608-65946-6-4

а) Убиства на жени - Македонија
COBISS.MK-ID 105883658

Оваа анализа е подготвена со техничка и финансиска поддршка на Програмата за развој на Обединетите нации (УНДП).

Содржина

Вовед.....	5
Поглавје I	9
Дефинирање на фемцидите	9
Видови на фемциди (ACUNS, 2013).....	11
1. Фемцид како последица на семејно насилство и интимно партнерско насилство	11
2. Убиства на жени и девојки во име на „честа“	11
3. Фемциди поради мираз	12
4. Фемциди поврзани со организиран криминал	12
5. Намерни убиства на жени во војна.....	13
6. Женски инфантицид и родово заснован полово селективен фетицид.....	13
7. Фемциди како последица од гентално осакатување и убиства на жени обвинети за вештерство/волшебништво	14
8. Мизогино убивање на жени	15
Национално законодавство.....	16
Меѓународно законодавство.....	17
Ризик фактори за фемцид.....	19
Поглавје 2	22
Методологија.....	22
Наоди од спроведена анализа	25
Медиумско претставување на случаите на фемциди во Македонија	30
Поглавје 3	35
Заклучоци	35
Генерални препораки	37
Следење на убиства на жени и девојки (Femicide watch)	39
Користена литература	44

"Родово заснованите убиства се екстремна манифестација на постоечките форми на насилство врз жените. Овие убиства не се изолирани инциденти кои се случуваат ненадејно и неочекувано, туку претставуваат најтешка форма на насилство врз жените на која ѝ претходи континуирано повеќегодишно насилство".

Рашида Манџу, Специјална известувачка на Обединетите нации за насилство врз жените, неговите причини и последици

Вовед

Под поимот фемцид генерално се подразбира намерно убиство на жена затоа што е жена, но пошироките дефиниции ги вклучуваат сите убиства на жени или девојчиња. Фемцид најчесто се врши од мажи, но некогаш може да се вклучени и женски членови од семејството. Фемцидот се разликува од другите убиства на специфичен начин, односно повеќето случаи на фемциди се извршени од страна на партнери или поранешни партнери и вклучуваат постојано злоставување во домот, закани или заплашување, сексуално насилство или ситуации каде што жените имаат помалку моќ или помалку ресурси отколку нивниот партнер¹.

Фемцидот е глобално идентификуван како водечка причина за прерана смрт кај жените. Тоа е најекстремната манифестација на машкото насилство врз жените, а сепак за фемцидите постојат ограничени податоци. Според Глобалната студија за убиства од 2013 г. на Канцеларијата на Обединетите нации за дрога и криминал, „една од две убиени жени е убиена од нејзиниот интимен партнер или член на семејство“.

Во декември 2013 година, Генералното собрание на ОН усвои резолуција за фемциди², барајќи од земјите-членки да преземат низа мерки за справување со родово заснованите убиства на жените и девојките, вклучувајќи ја и потребата за подобрување на собирањето и анализирањето на податоците. Неодамнешниот извештај на Специјалната известувачка на ОН за насилство врз жените (SRVAW) до Генералното собрание на ОН истакнува дека ОН и нејзините земји-членки повеќе пати донеле заклучоци дека споредливоста и достапноста на податоците се клучни за дефинирање и разбирање на фемцидот и неговите манифестации, причини и последици. Специјалната известувачка на ОН за насилство врз жените во нејзиниот извештај го наведува Пописот на фемциди во Велика Британија како добар

¹ http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/77421/1/WHO_RHR_12.38_eng.pdf

² https://www.unodc.org/documents/commissions/CCPCJ/Crime_Resolutions/2010-2019/2013/General_Assembly/A-RES-68-191.pdf

пример за најдобра пракса во оваа насока и препорачува државите „да собираат и да објавуваат податоци за фемциди и за други форми на насилство врз жени и да воспостават „Femicide watch“ [Следач на фемциди] или опсерватории за насилство врз жени со такви функции”³.

Во Република Македонија, фемцидот не е препознаен како посебно кривично дело во Кривичниот законик и се регистрира како и секое друго убиство. Семејното насилство или насилството на интимен партнер што му претходело на убиството се зема како отежнувачка околност во судските постапки и одредувањето на казните во одредени кривични дела (Убиство, член 123, став 2, т. 2; Убиство на миг, член 125; Телесна повреда, член 130, став 2; Тешка телесна повреда, член 131, став 2 и 6; Присилба, член 139, став 2; Противправно лишување од слобода, член 140, став 2; Загрозување на сигурноста, член 144, став 2; Полов напад врз малолетник кој не наполнил 14 години, член 188, став 2 и Посредување во вршење проституција, член 191, став 4. Исто така, нема достапни статистички податоци за бројот на убиства на жени од судскиот систем. Не постојат национални истражувања и анализи спроведени од владини и невладини организации фокусирани на ова прашање во земјата.

Националната мрежа против насилство врз жени и семејно насилство во Извештајот од мониторингот на Законот за спречување, заштита и борба против семејното насилство⁴ наведува дека „Во периодот од 2001 до август 2016 година се регистрирани 32 фемциди. 15 од овие убиства се случиле во периодот од 2013 до 2016 година“. Податоците се дадени според неофицијални статистички податоци за фемциди, кои ги водат невладини организации, од медиумски известувања, поради отсуството на соодветен систем на регистрирање на фемцидите од страна на државата.

³ United Nations General Assembly (UNGA), ‘Report of the Special Rapporteur on violence against women, its causes and consequences’, 2016

http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?m=106

⁴ http://www.glasprotivnasilstvo.org.mk/wp-content/uploads/2016/12/Monitoring-na-zakon-za-SN_final.pdf

Евидентна е потребата од спроведување на анализи за феминциди во Македонија. Тоа е првиот чекор за актуелизирање на прашањето за „родово заснованите убиства“ преку иницирање на дискусија помеѓу релевантните чинители и носители на одлуки кои ќе го отворат процесот на усогласување на националното законодавство со препораките од Конвенцијата на Советот на Европа за спречување и борба против насилство врз жените и семејното насилство (Истанбулска конвенција) и Конвенцијата на ОН за елиминација на сите форми на дискриминација врз жените.

Главна цел на анализата е да го утврди точниот број на феминциди во Република Македонија во периодот од 2008 до 2016 година, како и презентирање на институционалниот одговор кога се пријавува случај на насилство врз жените и кои мерки се преземаат за заштита на жртвата. Анализата има за цел да понуди конкретни препораки за подобрување и унапредување на системот за заштита на жените жртви на семејно насилство, намалување на родово засновано насилство, идентификување на случаите со висок ризик од феминцид, особено во првите месеци по напуштањето на насилникот од страна на жртвата и превенција од појава на нови феминциди.

Резултатите од оваа анализа ќе придонесат за зајакнување на капацитетите на земјата за да го разберат прашањето за феминцидите и да започнат да го третираат на посеопфатен начин во согласност со стандардите од Истанбулската конвенција и препораките од ЦЕДАВ (Конвенција на ОН за елиминација на сите форми на дискриминација врз жените).

Дополнително, наодите од анализата:

- Ќе поттикнат дискусија на релевантните засегнати страни за важноста на Истанбулската конвенција, препораките 19⁵ и 35⁶ на Конвенцијата на ОН за елиминација на сите форми на

⁵ <http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/recommendations/recomm.htm>

⁶ http://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CEDAW/Shared%20Documents/1_Global/CEDAW_C_GC_35_8267_E.pdf

дискриминација врз жените (ЦЕДАВ)⁷ и нивното влијание за целото општество,

- Ќе бидат поддршка за земјата во циклусот на известување за ЦЕДАВ,
- Ќе ги унапредат и зајакнат напорите за лобирање за вклучување на овие видови насилство врз жените во рамките на националниот кривичен систем,
- Ќе дадат можност за понатамошна дискусија за потребата од мерки за превенција.
- Воедно со изготвување на ваква анализа ќе се постави и појдовна основа за анализирање на оваа појава во иднина.

Оваа студија се базира на потребата од разбирање на сериозноста на фемицидите како и на потребата од тоа да се превенира и да се заштитат жртвите на ваков тип насилство.

Студијата е структурирана во три поглавја. Првото поглавје се фокусира на дефинирање на фемицидите, видовите на фемициди и националното и меѓународното законодавство. Во второто поглавје се содржани резултатите од спроведеното истражување и анализа на истите. Следствено, во третото поглавје се презентирани заклучоците, како и препораките за унапредување на системот на заштита од родово базирано насилство, а во насока на превенирање на фемицидите во Република Македонија.

⁷ <http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/text/econvention.htm>

Поглавје I

Дефинирање на фемцидите

Фемцидите се најтешката форма на насилство врз жени и девојчиња и се појавуваат во многу форми. Причините се наоѓаат во историски нееднаквата дистрибуција на моќ помеѓу мажите и жените, како и во системската родово заснована дискриминација. Непостоење на законска рамка која промовира родово еднаквост и/или неимплементирање на истата придонесува кон нееднаков пристап на жените и мажите до образование, здравствена заштита, социјална заштита, платена работа, стекнување со имот,финансии и многу други сфери. Нееднаквите можности на жените и мажите доведуваат до зголемен ризик кај жените да станат жртви на насилство.

Кај мажите постои ризик да доживеат физичко насилство или да бидат убиени од други мажи, додека насилството помеѓу жени не се случува често. И додека мажите најчесто доживуваат насилство во јавните простори, насилството врз жените најчесто се случува во приватност, односно сторители се партнери, поранешни партнери, сопрузи или други машки членови од семејството и пошироката фамилија.

Во глобална студија на УНОДЦ (Канцеларија на Обединети нации за дрога и криминал - UNODC) од 2011 е наведено дека најчеста манифестација на насилство врз жени глобално е интимно партнерско и домашно насилство, кое во најекстремните случаи завршува со убиство. Во студијата се наведува дека „во многу земји интимно партнерските убиства најчесто се фемциди, и убиствата на жени најчесто се резултат на оваа форма на насилство, наспроти убиства во организиран криминал од кој мажите се почесто погодени. На пример, во 2008 година повеќе од една третина (35%) од убиствата на жени во земјите во Европа се извршени од партнери или бивши партнери, а 17% од роднини. Жените се жртви во 77% од случаите на интимно партнерско и домашно насилство во регионот. Поради тоа,

домот е место каде што жената има поголема можност да биде убиена, за разлика од мажите кај кои тоа место е улицата... “

Терминот фемцид означува намерно убиство на жена затоа што е жена. Една од првите личности која го употребила терминот фемцид⁸ е феминистичката авторка Дајана Е. Х. Расел која го дефинира фемцидот како „убиство на жена од страна на лице од машки пол затоа што е жена“.⁹

Други термини кои се користат се феминцид, убиство во име на „честа“ и злосторства од страст. Како алтернативен термин се посочува и гендерцид (анг. *genocide*), кој всушност претставува многу поинклузивен термин. Некои феминистки сметаат дека мотивите кои доведуваат до фемцид се многу поразлични од мотивите за убиство. Всушност, фокусот не се става на насилство кое се случува на улица, туку на насилството кое се случува во домот или од најблиските лица на жртвата.

За едно убиство да се категоризира како фемцид мора да постои јасен мотив, како и поврзаност на злосторството со полот на жената жртва (ACUNS, 2013). До сега, статистиката за случаи на фемциди на глобално ниво е прилично непотполна, така што и бројот на убиства на жени препознаени како фемциди постојано варира. Но и покрај непотпноста на податоците, постоечката статистика на убиени жени е шокантна. Во Австралија, Канада, Северна Африка, Америка од 40% до 70% од жените жртви се убиени од страна на интимен партнер.

Фемциди се случуваат во сите земји во светот. Најголемата загриженост произлегува од фактот што тие продолжуваат да бидат невидливи, прифатени, толерирани или оправдувани како дел од традицијата, па и правилото на неказниност продолжува да постои. Од таму, за да се превенираат фемцидите мора да се промени праксата на неказниност, да се изнесат сторителите пред лицето на правдата, како и да се работи во насока на промена на индивидуалните ставови на секој во однос на жените и нивната улога во општеството.

⁸ <https://en.wikipedia.org/wiki/Femicide>

⁹ http://www.dianarusell.com/origin_of_femicide.html

Видови на фемциди (ACUNS, 2013)

1. Фемцид како последица на семејно насилство и интимно партнерско насилство

Фемцидите кои се случуваат како последица на семејно насилство најчесто се нарекуваат и „интимни партнерски убиства“. Се дефинира како убиство на жена во и од страна на интимен партнер или лице со кое жртвата е во блиски односи, затоа што е жена. Вклучува убиство на жена од поранешен или сегашен партнер или сопруг, но не го исклучува и убиството на жена од друг машки член на семејството, како син и татко.

Доколку семејното насилство остане непријавено, или пак релевантните институции не понудат соодветна заштита за жртвата, поголема е веројатноста насилството да ескалира со фемцид.

2. Убиства на жени и девојки во име на „честа“

Убиствата во име на „честа“ се најекстремната форма на злосторства во име на „чест“, кои имаат за цел да го контролираат однесувањето на жените. Жртвите скоро секогаш се од женски пол во доцни тинејџерски години и рана адолесценција. Семејниот совет¹⁰ најчесто одлучува дали жената/девојката треба да биде убиена, и ако да, како да биде убиена. Убиствата се вршат од страна на членови на семејството, или пак од страна на платен убиец. Убиства во име на „честа“ се последна опција, на која ѝ претходат други форми на насилство поради „чест“ и тоа присилни бракови, закани и вознемирување.

„Грешката“ или „злосторството“ што го направила жртвата најчесто се поврзува со изборот на сексуален или брачен партнер, образование и вработување, начин на облекување, однесување и контакти со спротивниот пол, сексуалност или генерално неуспех да се задоволат воспоставените семејни и општествени стандарди за „женско однесување“. Жените жртви на силување најчесто се убиваат заради „враќање на честа на

¹⁰ Состанување на членовите на едно семејство (најчесто мажи) да решаваат проблеми или да одлучуваат по прашања од заеднички интерес.

семејството“. Имено, тоа што се случило влијае на честа на семејството и преку убиството семејството може да си ја поврати честа во заедницата. Доколку семејството не ја убие, може да биде вознемирувано и отфрлено од страна на заедницата, како и да трпи притисок за да го изврши убиството.

Убиството најчесто се извршува на јавни места со цел да се влијае на однесувањето на другите жени во заедницата. Овие убиства се најзастапени во Средниот Исток и Јужна Азија иако се појавува во повеќето земји од светот (ACUNS, 2013)

3. Фемициди поради мираз

Убиствата на жени поради имот се однесуваат на посебна форма на фемициди која најчесто се случува во домот. Имено, во моментот кога родителите нема да имаат повеќе финасиски средства да ѝ дадат на ќерката, односно таа нема повеќе да биде извор на приход во семејството на сопругот, тој може да одлучи дека таа веќе не е соодветна жена. Традицијата на давање подароци на семејството на младоженецот со текот на времето се менува и преминува во притисок и тортура врз членовите на семејството на невестата да мора да обезбедат пари, накит, возила и слично, доколку сакаат нивната ќерка/сестра да не биде убиена или принудена да изврши самоубиство. Студиите покажуваат дека овој вид на фемицид е застапен во Африка и Југоисточна Азија, додека како пракса се сретнува во Индија и Пакистан.

4. Фемициди поврзани со организиран криминал

Во последните декади има нова тенденција во картелите кои тргуваат со дрога. Истовремено се зголемуваат количината на дрога која се тргува со убиства на жени. Фемицидите поврзани со тргување на дрога имаат симболично значење и се поврзани со „мачо“ културата. Имено, преку убиството на жената на непријателот всушност го повредуваат него и ја зголемуваат сопствената моќ преку одземање/повредување на неговата „сопственост“. Дилерите на дрога може да го искористат убиството на жена за да испратат порака до властите, на пример да ги предупредат за политиките поврзани со тргување на дрога.

Од тука произлегува заклучокот дека во светот на дрогата, жените се третираат како објекти, средства за исполнување на некоја цел и сопствеништво на непријателот против кого се бара одмазда. Со самото тоа што жените се користат за пренос на дрога, без да се земе предвид нивното здравје или можноста да бидат фатени и да одговараат пред законот, ја покажува потрошната вредност на жената во овие кругови. Најзастапени се во Латинска Америка.

5. Намерни убиства на жени во војна

Обединетите нации ги дефинираат овие убиства како „намерна, со предумисла, прекумерна употреба на смртоносна сила од страна на државата или нејзините извршители кои дејствуваат во името на законот или од страна на организирана вооружена група во конфликт, а против индивидуи кои не се во нивно заложништво.“¹¹ Оваа пракса може да се појави и во услови на мир. Она што овие убиства ги издвојува од другите типови на убиства е тоа што смртоносна сила се употребува на однапред таргетирана група. Во вооружени конфликти, жените и девојчињата се често цел и се убивани како дел од воена стратегија, и тоа не само за да го ослабнат семејството на жртвата, туку и да влијаат на заедницата во целост. Односно, жените се силуваат и убиваат за да се покаже доминација и моќ и да се казни непријателот. Оваа форма на насилство се користи како оружје во војна. Најпознати примери за овој вид на убиства се војната во Босна и Херцеговина и геноцидот во Руанда.

6. Женски инфантицид и родово заснован полово селективен фетицид

Овие форми на насилство и убиство се практикуваат во земји каде вредноста на машкото дете е поголема од вредноста на женското. Имено, насилно прекинување на бременост се врши во случаи кога ќе се дознае полот на детето уште во бременост (селективен фетицид), а доколку веќе се роди женското дете тогаш е занемарувано, оставено да гладува додека не умре (женски инфантицид). Причините се поврзани со поголемите

¹¹ 1 A/HRC/14/24/Add.6, Report of the Special Rapporteur on extrajudicial, summary or arbitrary executions, Philip Alston, Fourteenth Session, 28 May 2010

трошоци што семејството ги има кон женското дете, како и помалиот потенцијал да заработува во иднина.

Женски инфантицид е најзастапен во Индија и Кина, додека селективниот фетицид се јавува и во многу други земји (како Црна Гора, Албанија, Азербејџан, Грузија, Ерменија и др.). Родовата несразмерност на родените машки и женски деца укажува на постоење на оваа појава.

7. Фемиди како последица од генитално осакатување и убиства на жени обвинети за вештерство/волшебништво

Женско генитално осакатување е штетна традиционална практика со која се отстрануваат женските гениталии без никаква медицинска причина и најчесто во нехигиенски услови. Најчесто се врши на девојчиња на возраст од 5 години, и поради самите услови во кои се врши, многу често како последица се јавуваат инфекции кои доведуваат до смрт. Недостапноста на здравствени установи до местото на живеење влијае на зголемениот процент на смртност. Како практика е застапена во Африка, Азија и Средниот Исток, иако веќе постои тенденција законски да се регулира и да се казнува. Во Европа се јавува во Франција, Белгија, Норвешка и други земји во кои има имигранти од афричките земји. Европската Унија веќе има усвоено политики и директиви за заштита на девојчињата и жените од генитално осакатување¹².

Убиствата на жени кои се обвинети за вештерство/волшебништво се поврзани со неосновани обвиненија на лица од заедницата кои се во конфликт со жената или нејзиното семејство, или пак имаат нерешени имотно-правни спорови. Иако се смета дека младите девојки се поизложени на оваа форма на фемиди, сепак во некои делови од светот постарите жени се изложени на поголем ризик, најчесто поради економската зависност од другите или пак посед на имот кој треба да го наследат помладите членови на семејството. Генерално, доколку жената се доживее како закана за мажот или

¹² <http://www.endfgm.eu/female-genital-mutilation/eu-policy-and-legal-framework/>

од неа може да се добие некаква финансиска корист, се обележува како вештерка, со што нејзиното уништување изгледа оправдано пред заедницата. Најзастапени се во Индија и во афричките земји.

8. Мизогино убивање на жени

Мизогинијата се дефинира како (патолошка) омраза или предрасуда кон жените и девојките. Како појава станува опасна по животот на жените кога ставовите преминуваат во насилни однесувања. Бруталните убиства на жени и девојчиња, често придружени со силување и сексуална тортура, имаат силни примеси на мизогинија. Загрижувачки е фактот што овие убиства се случуваат како во земјите во развој, така и во веќе развиените земји.

Сериските убивања на жени исто така влегуваат во оваа форма на фемциди. Тие претставуваат мизогинија во најголем екстрем.

Останати форми на фемциди кои се спомнуваат се: убиства на жени и девојки поради нивната сексуална ориентација и родов идентитет; убивање на Абориџини и домородни жени и девојки заради родова определба, итн.

Специјалната известувачка на ОН за насилство врз жени разликува активни или директни и пасивни или индиректни форми. Директните форми вклучуваат: убиства во интимно партнерско насилство, убиства поврзани со волшебништво/вештерство, убиства во име на „честа“, убиства во вооружен конфликт, убиства поврзани со мизандринство; убиства поради родов идентитет и сексуална ориентација; и убиства поврзани со припадност на етничка заедница и домородни жени. Индиректните форми вклучуваат: смрт како резултат на лошо спроведени и нелегални абортуси, мајчинска смртност, смрт како резултат на штетни практики, смрт како резултат на трговија со луѓе, трговија со дрога, организиран криминал; смрт

на девојчиња и жени поради негрижа и запоставување, гладување или несоодветен третман; и намерни дејства или пропусти од страна на државата¹³.

Оваа студија се фокусира на феминициди, т.е. убиства на жени/девојки извршени од страна на интимни партнери или машки членови на семејството.

Национално законодавство

Во Република Македонија, кривичните дела против животот и телото се сместени во Глава XIV од Кривичниот законик¹⁴. Кога делото е извршено при семејно насилство, тоа е посебно санкционирано кај следните кривични дела: Убиство, член 123, став 2, точка 2; Телесна повреда – член 130, став 2 и Тешка телесна повреда – член 131, став 2. Согласно со Кривичниот законик, се предвидува потешка казна затвор од минимум 10 години до доживотен затвор, доколку лишувањето од живот е сторено при вршење на семејно насилство за разлика од основниот облик на кривичното дело за кој се предвидува казна од најмалку 5 години. Исто така, со истиот член 123, став 2, точка 6, се предвидува истата казна доколку се лиши од живот женско лице за кое знае дека е бремено или малолетно лице.

Дополнително, со член 125 од Кривичниот законик се санкционира „тој што ќе лиши од живот на миг, доведен без своја вина во состојба на силна раздразнетост со напад или со тешко навредување или како последица на семејно насилство од страна на убиениот“. Согласно овој член, се предвидува казна затвор од една до три години.

¹³ http://www.ohchr.org/Documents/Issues/Women/A.HRC.20.16_En.pdf

¹⁴ Базична студија, Анализа на усогласеноста на законодавството на Република Македонија со Конвенцијата на Советот на Европа за спречување и борба против насилството врз жените и домашното насилство (Истанбулска Конвенција), Стојанка Мирчева, Богданчо Гогов, стр.68, Скопје, 2014

Република Македонија во јуни 2011 ја потпиша Истанбулската конвенција, која налага правно обврзувачки стандарди за спречување на насилството врз жените, вклучувајќи го и домашното насилство. Конвенцијата утврдува и конкретни мерки за заштита на жрвите на насилство и соодветно санкционирање на сторителите. Во моментот на подготовка на оваа анализа, Истанбулската конвенција беше ратификувана (22. декември 2017 г.), по што следува усогласување на националното законодавство со препораките од Конвенцијата.

Меѓународно законодавство

Конвенцијата на ОН за елиминација на сите форми на дискриминација врз жените¹⁵ иако нема конкретен член за елиминација на насилството врз жените, сепак во општите препораки 19 и 35 фокусот е токму на овој проблем. Преку нив се одразува ставот на Комитетот дека насилството врз жените е форма на родово заснована дискриминација и како таква неопходно е да се адресира. Оваа Конвенција е поттик за понатамошно регулирање на насилството врз жените во други меѓународни документи.

Според Конвенцијата на Советот на Европа за спречување и борба против насилство врз жени, вклучувајќи го и домашното насилство (Истанбулска конвенција), „насилството врз жените се разбира како кршење на човековите права и форма на дискриминација врз жените и ги означува сите акти на родово засновано насилство коишто доведуваат или веројатно ќе доведат до физичка, сексуална, психичка или економска повреда или страдање на жените, вклучувајќи и закани за такви акти, изнуда или произволно лишување од слобода, без оглед дали се случуваат во јавниот или приватниот живот“. Член 35 од Конвенцијата, дава препораки за физичкото насилство и при тоа ги обврзува „Страните да ги преземат потребните законодавни

¹⁵ <http://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/cedaw.pdf>

или други мерки за да обезбедат дека намерното извршување на дела на физичко насилство врз друго лице се инкриминира“. Во Извештајот за појаснување¹⁶ се дообјаснува дека се криминализира секој намерен акт на физичко насилство кон друга личност без оглед на контекстот во кој се случува; и дека терминот „физичко насилство“ се однесува на повреда на телото како резултат на непосредна и незаконска сила, при тоа опфаќајќи го и насилството кое резултира со смрт на жртвата.

Првиот документ на Обединетите нации кој се фокусира на родово заснованите убиства, причините и последиците е тематскиот извештај¹⁷ на Специјалната известувачка на ОН за насилство врз жени, негови причини и последици, Рашида Манџу, презентирани пред Советот за човекови права во мај 2012 година. Како резултат на презентацијата на овој извештај, 64 земји подготвија заедничка изјава дека сите земји членки „мора да го практикуваат принципот на должно внимание во превенција, истрага, гонење и канување на сторителите“. Во извештајот таа потенцира дека фемцидите „не се изолирани инциденти кои се случуваат ненадејно и неочекувано, туку претставуваат најтешка форма на насилство врз жените на која ѝ претходи континуирано повеќегодишно насилство. Жените кои се жртви на континуирано насилство и кои живеат во услови на родово заснована дискриминација и закани се секогаш на „патот на смртта, секогаш во страв да бидат убиени“.

Првиот Симпозиум за фемциди е одржан во канцеларијата на ОН во Виена, во ноември 2012 г., при одбележување на Меѓународниот ден за борба против насилство врз жени. Од страна на сите присутни е потпишана Виенската декларација за фемциди¹⁸.

На 17 декември 2015 г., Генералното собрание на ОН ја усвои Резолуцијата A/RES/70/176¹⁹ за преземање акција за спречување на родово-заснованите убиства на жени и девојчиња, со која ги

¹⁶ <https://rm.coe.int/16800d383a>

¹⁷ http://www.ohchr.org/Documents/Issues/Women/A.HRC.20.16_En.pdf

¹⁸ http://www.genevadeclaration.org/fileadmin/docs/Co-publications/Femicide_A%20Gobal%20Issue%20that%20demands%20Action.pdf

¹⁹ http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/176

охрабрува земјите членки да промовираат интегрирани и сеопфатни стратегии за превенција на сите форми на насилство врз жени и девојчиња, вклучувајќи ги и родово заснованите убиства на жени и девојчиња. На оваа резолуција ѝ претходи Резолуцијата 68/191²⁰ која се однесува на истата проблематика.

Во ноември 2016 г., во организација на ОБСЕ, ОН, Европската мрежа на жени против насилство (WAVE), АКУНС (ACUNS), УНОДЦ (UNODC) е одржан вториот Симпозиум за феминициди. Целта на симпозиумот беше да се претстават постигнувањата во однос на феминицидите во земјите на ОБСЕ, како и да се идентификуваат приоритетни области на кои националните парламенти ќе работат, а во насока на унапредување, систематизирање и анализирање на податоците за феминициди со цел подобрување на механизмите на превенција и заштита.

Насилството врз жените вклучително и феминицидот како најекстремна форма на насилство врз жените е застапено и во Целите за одржлив развој на Обединетите нации, поточно во цел 5: Постигнување на родова еднаквост и зајакнување на жените и девојчињата, точка 5.2: Елиминација на сите форми на насилство врз сите жени и девојчиња во јавната и приватната сфера, вклучително и трговија со луѓе и сексуална и друг вид на експлоатација, како и во Цел 16: Промоција на мирољубиви и инклузивни општества за одржлив развој, пристап до правда за сите и изградба на ефикасни, одговорни и инклузивни институции на сите нивоа.

Ризик фактори за феминицид

Основната разлика меѓу убиство и убиство од страна на интимен партнер е тоа што кај вториот вид убиство често претходи историја на континуирано насилство и злоставување од страна на интимен партнер или блиско лице.

²⁰https://www.unodc.org/documents/commissions/CCPCJ/Crime_Resolutions/2010-2019/2013/General_Assembly/A-RES-68-191.pdf

Ризикот од убиство од страна на интимен партнер се зголемува по напуштање на брачната/вонбрачната заедница или врската од страна на жената/девојката, особено ако партнерот имал висок степен на контрола врз жртвата или ако жртвата го напуштила поради друг партнер. Степенот на ризик кај фемцидот се зголемува и во текот на постапката на доделување на децата во случај на развод и за време на видувањата на таткото со детето/децата. Сепак, како најважен фактор кој го зголемува ризикот од појава на фемцид е зачестеноста и сериозноста на физичкото насилство од страна на интимниот партнер. Како дополнителни фактори може да се наведат и употребата на алкохол, дрога или други психотропни супстанции на лицето од машки пол, психички проблеми, бес, агесија, физичко злоставување уште од најрана возраст. Земајќи ја предвид образовната позадина на жртвата, ризикот од фемцид е помал кај жртва која е со повисок степен на образование при тоа имајќи на ум дека постои поголема веројатност таа да биде информирана за заштита и поддршка на жртви на насилство.

Ризикот од појава на фемцид значително се зголемува при поседување и достапност на огнено оружје од страна на интимниот партнер.

Специјализираните сервиси за поддршка на жени жртви на насилство, односно СОС линиите, центрите за пријавување и згрижување, советувалиштата се клучни во превенцијата на екстремните форми на насилство како што е фемцидот. Имено, професионалците кои работат во овие институции/установи неопходно е да направат процена на ризик при секој пријавен случај, при тоа имајќи на ум дека листата на ризик фактори скоро никогаш не е потполна, односно служи само како насока на кои прашања треба да се фокусираат при процена на ризикот.²¹ Листата на ризик фактори ги содржи следниве насоки²²:

²¹ http://files.wave-network.org/researchreports/Thematic_Paper_Femicide_15Febr2017.pdf

²² This set of risk factors is based on a study carried out by Jacquelyn Campbell et.al (2003), 'Risk Factors for Femicide in Abusive Relationships: Results from a Multisite Case Control Study', American Journal of Public Health, vol. 93(7), pp. 1089-1097, <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1447915/>

- Историја на насилство;
- Претходно физичко насилство и закани;
- Одделување од партнерот по период на заедничко живеење;
- Живеење со дете од претходен брак/партнер;
- Присилен сексуален однос;
- Поседување на огнено оружје;
- Посесивност и љубомора кај партнерот;
- Насилство во бременост;
- Демнење;
- Контролирачко однесување и изолација;
- Економска зависност;
- Злоупотреба на алкохол, дроги други супстанции.

Единствената врска која останува помеѓу жртвата и сторителот на домашно насилство се заедничките деца, а при тоа правото на сторителот на видување со децата останува загарантирано, постои ризик од идно насилство. Во таа насока, Истанбулската конвенција во членот 31 дава препораки за безбедност на жртвата при остварување на контакт со сторителот поради видување со детето. Основната цел е да се обезбеди сигурност на жртвата и децата и да се превенира негативен исход.

Истанбулската конвенција во член 51 дава препорака за процена на ризик и справување со ризик фактори. Имено, Конвенцијата ги обврзува земјите да ги преземат сите законски и други мерки неопходни за процена на ризикот од смртност, сериозноста на ситуацијата и ризикот од повторно насилство, како и да обезбедат соодветни мерки за заштита и поддршка. Доколку е неопходно, овие мерки треба координирано да бидат спроведувани од сите вклучени актери.

Поглавје 2

Методологија

Собирањето на податоците се одвиваше во две фази во периодот септември – ноември 2017 година. Во првата фаза целта беше да се добие вкупен број на случени убиства на жени во периодот од 01.01.2008 до 31.12.2016 година. Беа испратени барања за информации од јавен карактер до Основните јавни обвинителства и Основните судови со проширена надлежност. Како последен извор за добивање на информации беше разгледана веб-страната на Државниот завод за статистика.

Од Јавното обвинителство на Република Македонија беше добиен одговор дека „бараните информации не се информации со кои располагаме и сме ги создале, ... односно информации кои во бараната форма веќе постојат, од причина што во Јавното Обвинителство на Р. Македонија, ниту во Основните Јавни обвинителства во Р. Македонија не се прават ваков вид на статистички анализи“.

Од Основните судови беа испратени барања до оние со проширена надлежност лоцирани во Скопје, Тетово, Гостивар, Куманово, Кочани, Струмица, Струга, Битола, Штип, Велес, Охрид и Прилеп. Беа добиени само четири одговори, при што судот во Струмица и Кочани известија дека немаат постапувано по случаи на убиства на жени. Во одговорите од Основен суд Скопје 1 и Основен суд во Штип беа добиени само сумарни податоци за бројот на случаи по кои е постапувано, но не и податоци за половата структура на сторителите и жртвите.

При направениот преглед на достапните информациите објавени на веб-страната на Државниот завод за статистика се доби податокот дека бројот на убиени жени во анализираниот период е вкупно 70.

Во табелата подолу се претставени податоците добиени од Државен завод за статистика, односно бројот на убиени жени поделени по години, како и причините за смрт.

Табела 1: Вкупен број на убиени жени во периодот 2012 – 2016 според причини за смрт

Причини за смрт	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Обид за нанесување на телесна повреда со бесење, странгулација и суфокација	1	2			1			1	1
Обид за нанесување на телесна повреда со давење и потопување			1						
Обид за нанесување на телесна повреда со истрел од пиштол			2			1	3		
Обид за нанесување телесна повреда со истрел од пушка, кратка пушка и поголемо огнено оружје		1							
Обид за нанесување на телесна повреда со истрел од друго и од неозначено огнено оружје	1	2	3	1	2	1	5	3	2
Обид за нанесување на телесна со телесна сила							1		
Обид за нанесување на тешка телесна повреда со остар предмет	1	2	1		2	1			1
Обид за нанесување на тешка телесна повреда со тап предмет	1	1	1	2	1			1	1
Друго (што предходно не е опфатено во групата)	4	1	5	4	1	3		1	
Вкупно	8	9	13	7	7	6	9	6	5

Втората фаза се состоеше од идентификување на жртвите со цел увид во судските предмети. Поради претходните сознанија дека ниту основните судови, ниту Јавното обвинителство водат статистика разделена по пол на сторител и жртва, единствена можност за идентификување на жртвите беше преглед на медиумските известувања за убиствата случени во периодот од 01.01.2008 до 31.12.2016 година. Националната мрежа веќе поседуваше листа на фемициди, но истата беше неопходно да се надополни. На овој начин беа идентификувани 53 жени кои биле убиени во периодот опфатен со оваа анализа од вкупно 70 според податоците на Државен завод за статистика.

Споредувајќи ги информациите од повеќе медиуми беа добиени и подетални информации како име и презиме на жртва и сторител или првично осомничен, однос помеѓу жртвата и сторителот, место и начин на случување, а за дел од случаите и мотив за убиство.

Од медиумските известувања се доби и информација дека во 14 случаи сторителите по убиството извршиле и самоубиство. За овие случаи беше испратено барање за увид до надлежните Јавни обвинителства, а беа контактирани и Меѓуопштинските центри за социјална работа за дополнителни информации за историја на пријавување на семејно насилство. Имено, беа испратени барања до ОЈО во Тетово за 1 предмет, ОЈО Гостивар за 1 предмет, ОЈО Куманово за 2 предмети (4 жртви) и ОЈО Скопје за 6 предмети (8 жртви), а беа контактирани и меѓуопштинските центри за социјална работа во наведените градови со цел проверка на предходни пријавувања на семејно насилство.

Барања за увид до беа испратени до надлежни судови во Велес, Гостивар, Куманово, Тетово, Скопје, Штип, Кочани, Струга и Охрид за вкупно 30 предмети.

Основниот суд во Штип не дозволи увид во трите случаи по кои постапувал. Дополнително, не беа разгледани уште две убиства поради тоа што предметот бил на Врховен суд, за еден било побарано дополнително вештачење, а за два случаи ОЈО Скопје не дозволи пристап по предметите. ОЈО Куманово (за 4 жртви) и

ОС Охрид (2 жртви) воопшто не одговорија на барањето на увид во документацијата.

За три случаи не беше побаран увид поради непостоење на индикации дека се работи за фемицид.

Наоди од спроведена анализа

Спроведени се анализи на 34 случаи на убиства на жени. При обработката на добиените податоци, во предвид се земени: возраст на жртва/сторител; односи; вработен/невработен статус; постоење на пријава во локална ПС и ЦСР; метод на убиство; мотив за убиство; место на случување; психичка состојба на сторителот; висина на пресуда; времетраење на судска постапка; и одбрана на сторителот/признавање на делото.

Во однос на возраста на жртвата и сторителот во следната табела се прикажани наодите по возрастни групи.

Табела 2: Наоди по возрастни групи

Возраст	Жртва	Сторител
До 20 години	1	
21 – 30 години	4	4
31 – 40 години	7	6
41 – 50 години	13	12
51 – 60 години	4	7
Над 61 години	5	1

Во однос на статус вработен/невработен, таа информација во повеќето предмети не е достапна за жртвите, додека за сторителите е секаде наведена. Од предметите каде беше достапна информацијата, впечатокот е дека бројот на вработени/невработени не се разликува значајно. Општ заклучок е дека поголемиот дел сторители се вработени на работни места со ниски примања или пак биле ангажирани на привремена работа во странство во периодот пред извршување на кривичното дело. Ист е впечатокот и за жртвите, односно во

најголем дел оние кои биле вработени имале работни места со ниски примања.

Во најголем дел од обработените случаи жртвата и сторителот биле во блиска врска, односно најчесто се сопружници или вонбрачни партнери кои имаат заеднички деца, или биле во интимна партнерска врска, додека во помал дел се син/мајка и татко/ќерка.

Табела 3: Однос помеѓу жртва и сторител

Видови на односи	
Сопружници	11
Вонбрачни партнери	3
Интимни партнери	5
Поранешни сопружници / партнери	2
Татко / Ќерка	1
Син / Мајка	2
Брат / Сестра	1
Семејни членови на партнерката	3
Познаници	2
Непознат	4

Пријава за семејно насилство во меѓуопштинските центри за социјална работа има во четири случаи, додека во Полиција има во шест случаи. Значајно е да се напомене дека пријавите во двете институции се еднократни, без продолжување на постапката понатаму освен во еден случај каде биле изречени и две привремени мерки за заштита: забрана да малтретира, вознемирува, телефонира, контактира или на друг начин комуницира со член на семејството, директно или индиректно комуницирање; и забрана да се заканува дека ќе стори семејно насилство.

Во останатиот дел од случаите не постои пријава за семејно насилство ниту во полициска станица, ниту во центар за социјална работа. Од увидите во судските предмети во дваесет од случаевите, сведоците изјавиле дека постоеле конфликтни односи помеѓу партнерите и насилно однесување. Дел од нив

изјавиле дека жртвата не го пријавувала насилството поради неможноста да замине од домот и економската зависност од сторителот.

Табела 4: Постоене на насилство

Психичко насилство	5
Закани за убиство	4
Психичко насилство проследено со закани за убиство	7
Повеќе форми на насилство	4

Освен во случаите каде било користено огнено оружје при вршење на кривичното дело, во останатите случаи биле користени повеќе методи/оружја за да се постигне крајната цел – лишување од живот на жртвата.

Табела 5: Метод на убиство

Удар со тап предмет	2
Убодни рани со нож во врат и лице	6
Убодни рани со нож во стомак и грб	4
Удар со тупаници/клоци	2
Огнено оружје – пиштол/ автоматска пушка	15
Давење	4
Удари со секира	7

Од табелата може да се забележи дека најголем дел од убиствата се извршени со огнено оружје за кое сторителот не поседувал дозвола во седум случаи, а во четири имал дозвола за поседување. Во четири случаи каде сторителот извршил самоубиство веднаш откако го извршил убиството не постоеше информација за поседување/непоседување на дозвола за оружје.

Мотивот за убиство во најголем дел од случаите се конфликтни односи помеѓу партнерите, без разлика дали се во брачна,

вонбрачна или интимна партнерска врска. Конфликтот е најчесто предизвикан од љубоморни однесувања и сомнежот на сторителот дека партнерката/сопругата го изневерува со друг/и, иако не постојат докази за такви дејствија. Прекилот на врската и поднесување на тужба за развод на брак како мотив се сретнува во седум случаи. Она што е значајно да се напомене е дека како жртви се јавуваат блиски членови на семејството на жртвата особено кога мотивот е поврзан со прекин на врска или развод на брак.

Табела 6: Мотив за убиство

Конфликтни односи помеѓу актуелни партнери	10
Психичка состојба/ растројство	6
Зависност од алкохол, дрога и други психотропни супстанции	4
Развод на брак/ прекин на врска	7
Конфликти од финансиска природа	4
Неусогласени родителски ставови	1
Неодобрување на родителска врска	1

Во однос на местото на случување, убиствата најчесто се извршуваат во семејниот дом каде жртвата и сторителот живеат заедно, а доколку била отпочната постапка за развод на бракот во домот на родителите или новиот дом на жртвата. Четири од убиствата се случиле на јавен простор, а додека три на работното место на жртвата.

Табела 7: Место на случување на убиството

Семеен дом	14
Јавен простор	4
Дом на жртвата	8
Работно место на жртвата	3
Дом на родителите/ други членови на семејството на жртвата	5

При увидот на предметите беше забележано дека дел од сторителите имаат историја на нарушено психичко здравје, иако само во шест случаи тоа било земено предвид при донесување на пресудата. Имено, во четири од овие случаи се работи за многу сериозни психички растројства за кои е потребен долгогодишен третман, па оттука и пресудата е „задолжително психијатриско лекување и чување во установа“. Само во два случаи психичкото растројство е земено предвид како олеснителна околност.

Во останатите случаи е изречена казна затвор во времетраење од 10 до 40 години, а во три случаи има изречено и доживотна казна затвор. Иако сите пресуди се обжалени од обвинетите, сепак само во мал број казната затвор е намалена. Од вкупниот број на анализирани убиства на жени во осум случаи сторителот се самоубил веднаш откако го извршил убиството.

Постапувањето на институциите откако се случиле убиствата е на задоволително ниво. Имено, поради тежината на кривичното дело сите сторители периодот на судската постапка го поминале во притвор. Направени се анализи (крим техника) за прибирање на докази за покренување на обвинение. Иако поголемиот дел од убиствата се извршени од партнерот, без разлика дали биле во брачна, вонбрачна или интимна врска, сепак во сите обвиненија за извршено кривично дело Убиство не е земено предвид семејното насилство како отежителна околност.

Табела 8: Кривични дела според кои е поднесено обвинение

Член 123 став 1	3
Член 123 став 2 точка 1	5
Член 123 став 2 точка 2	8
Член 123 став 2 точка 3	1
Член 123 став 2 точка 4	1
Член 130 став 2	1
Самоубиство на сторителот	8

Времетраењето на судските постапки до донесување на првата пресуда се движи од три до дваесет месеци. Подолги судски постапки се забележани во случаите каде сторителот има психичка состојба за која е потребно мислење од вешто лице во однос на влијанието во моментот на вршење на кривичното дело.

Медиумско претставување на случаите на феминициди во Македонија

Некои истражувачи сметаат дека медиумите имаат единствено најсилно влијание врз ставовите и однесувањето на поединците, над сите други општествени сили. Како резултат на тоа, начините на кои медиумите избираат да ги опфатат социјалните проблеми може да имаат важни последици, влијаејќи на тоа како корисниците ја доживуваат динамиката на тие проблеми, како и нивните решенија (Richards et al., 2011).

Феминистичките истражувања покажуваат дека претставувањето на жените во медиумите укажува на статусот на жената во општеството. Таквите претставувања вклучуваат ставови и прикази кои ги поддржуваат хиерархиските родови улоги, поставувајќи ги жените подредени во однос на мажите. Кога насилството од интимен партнер се намалува или отфрла преку јазик со кој се обвинуваат жртвите, медиумите испраќаат јасна порака до консументите дека насилството врз жените не е сериозно кривично дело, дека жените се одговорни (или делумно одговорни) за нивната виктимизација, или и двете. (Richards et al., 2011)

Прашањето на претставувањето на жените во македонските медиуми не е никаков исклучок од општото правило на „упростување“ на севкупните општествени односи. И не само што не е исклучок, туку преку една анализа на ова прашање може лесно и недвојбено да се одреди круцијалната улога на медиумите во создавањето „пожелна“ слика за сите

општествени, а особено за родовите улоги. (Корубин, Тричковски, Костовски, 2014). Медиумите помагаат во обликувањето на перцепцијата на општеството за социјалните проблеми, како и јавното мислење за жртвите и сторителите на насилство. Во светски рамки, постојат обемни истражувања посветени на прикажувањето на насилството врз жените во медиумите, но има многу малку истражувања околу медиумското покривање на фемицидите.

Истанбулската конвенција, во член 14 став 2, бара страните да ги обезбедат сите мерки за промовирање на нестереотипни родови улоги, заемна почит, ненасилно решавање конфликти во меѓучовечките односи, родово засновано насилство врз жените и право на личен интегритет, меѓу друго, и од страна на средствата за јавно информирање.

За потребите на оваа студија беа анализирани медиумски објави за убиства на жени во периодот од 2008 до 2016 година.²³ Во однос на анализираниите медиумски објави, може да се заклучи дека главно е користен фактографски јазик, без подлабока анализа на случаите и без согледување на потребата за подигнување на свеста околу проблемот на родово базирано насилство врз жените и убивањето на жените како еден аспект од овој вид насилство. Главно се користат куси полициски објави со основните податоци за насилството. Во објавите многу ретко се одделува простор за да се укаже на слабостите на системот во превенција и справување со семејното насилство.

Во најголемиот број објави не се користи родово сензитивен јазик и случаите најчесто не се поврзуваат со родово базирано насилство. Се користат наслови кои би го привлекле вниманието на читателите/гледачите, сензационалистички, со графички опис и зборови кои укажуваат токму на начинот на убиството.

²³ Користени се објавите во архивата на www.time.mk (2008 - 2016 г.).

„Драма во Заводот за рехабилитација во Козле“
„Доктор до смрт ја избоде својата директорка“
„Лекар искасапил колешка“²⁴
„Љубовникот на жената ги убил сопругниците во Преглово“
„Ги изрешетил екс-љубовницата и нејзиниот сопруг“²⁵
„Ја претепап мајка си до смрт“²⁶
„Селими задавена со ремен?“²⁷

Покрај тоа, во голем дел објави користени се шпекулации и непотврдени информации, веројатно поради потребата за брзо медиумско известување.

„Убиецот и Верка Крстеска биле во љубовна врска!: ...Жената, како што признал убиецот, го негирала тоа и го турнала од себе, по што тој во револт го извадил ножот и ја прободел 25 пати...“²⁸,

„Според првичните информации, убиството се случило со модифициран сигнален пиштол, при што како пригушувач било употребено пластично шише, а најверојатно се работи за семејни недоразбирања.“²⁹

Во дел од објавите постои интенција за прикажување на сторителот на убиството како „мирен и повлечен човек“ за кого никој од неговата околина не очекувал дека би можел да стори

²⁴ <http://www.time.mk/cw/ecb293d3c8/pritvor-i-psihijatrisko-vestacenje-za-doktorot-ubiec.html>

²⁵ <http://www.time.mk/cw/f29035286a/hronika-ljubomoren-gazda-ubi-branca-dvojka.html>

²⁶ <http://bit.ly/2Btepwl>

²⁷ <http://bit.ly/2zz6vQV>

²⁸ <http://bit.ly/2k9s0VD>

²⁹ <https://daily.mk/vesti/po-raspravija-ja-ubil-soprugata-1>

кривично дело. На пример, „...По објавувањето на идентитетот на осомничениот, некои кичевци со неверување ја прифатија веста. - Беше мирен човек и цело Кичево го знае како повлечена личност, која не привлекува особено внимание. Беше беден и работеше во пералница за возила - велат кичевци.... По приведувањето, Лазески го признал делото. Тој не можел да објасни зошто на толку суров начин реагираше и рекол дека „му се стемнило откако Верка го удрила повеќепати“. Според неговата изјава, изминатава година тој имал и повремени средби и биле љубовници. Осомничениот Лазески, кој е социјален случај, има сопруга и една ќерка. Од пред некое време живее во „лазелите“ со социјални станови...“³⁰, „Важеа за добри соседи, беа мирни и не можеше глас да им се слушне. Не веруваме дека причина за убиството била семејна расправија. Диме сам отишол и побарал помош во болницата“, велат соседите.“ Може да се забележи и интенција да се романтизира насилството, со што се инсинуира некој вид оправданост за стореното кривично дело. Самиот насилник повторно се прикажува како еден вид жртва, односно „мирен и повлечен човек“ кој убиството го сторил затоа што на некој начин бил приморан, поради различни причини. На пример, „Невозвратена љубов причина за трагедијата во Аеродром“, „...Се претпоставува дека Петрушевски..., се решил на ваков чекор, разочаран бидејќи пред неколку денови родителите на Сузана не дозволиле тој да се ожени со неа, иако биле во врска околу две години. Момчето со пиштолот со кој ги застрелал двете жени, си пукал во слепоочницата...“³¹

По анализата на повеќе од 100 објави за сторени убиства на жени само поради тоа што се жени (феминициди) може да се заклучи дека е потребна континуирана едукација на новинарите за општите концепти на родовата еднаквост како и за користење на родово сензитивен јазик и избегнување на стереотипизација на родовите улоги на мажите и жените. Исто така, потребно е поттикнување на истражувачко новинарство за подлабока

³⁰ <http://bit.ly/2niiWiD>

³¹ <http://www.time.mk/cw/f0249cdeab/hronika-gi-ubil-vnukata-i-maika-i-a-potoa-i-sebesi.html>

анализа на случаите, со што ќе се придонесе за идна превенција и подигнување на свеста кај публиката.

Големо внимание треба да се посвети на разоткривање на структурните причини кои доведуваат до насилство и истото го овозможуваат. Треба да се избегнува припишување за насилството како последица на проблематична врска или истото да се нарекува недоразбирање, конфликт, караница или слично. Исто така, мора да се настојува да се избегнува психологизација и индивидуализација на проблемот со тоа што насилството ќе се објаснува како директна последица на љубомора, злоупотреба на алкохол или наркотици, психопатолошки растројства или некаква насилна природа. Овие фрази ја маскираат вистинската природа на насилството и ја намалуваат одговорноста на насилникот, а што е уште полошо, придонесуваат кон тоа самата жртва да се перципира како делумно или целосно одговорна за тоа што се нашла во таква ситуација. (Кениг, 2013)

Медиумите преку саморегулаторните механизми и преку соработка со граѓанските организации треба да предупредат и да го спречат деградирачкото претставување на жената во медиумите, а новинарите треба да бидат соодветно обучени да ги идентификуваат и да ги препознаваат овие појави, но и да не ги пренесуваат, односно да не ја засилуваат негативната порака.³²

³² МИМ (2013), Бела книга: Приоритети и механизми за унапредување на соработката меѓу граѓанските организации и медиумите за ефикасна заштита на човековите права

Поглавје 3

Заклучоци

Од направените увиди во предметите за убиства на 34 жени, кривичното дело може да биде класифицирано како фемцид во 28 случаи. Во четирите случаи каде постои сериозно психичко растројство не може со сигурност да се утврди причината за убиството, а во два случаи мотивот е непознат.

Кај повеќе од 80 проценти од анализираниите случаи на убиства на жени во Македонија кривичното дело е извршено од страна на актуелниот или поранешен брачен или вонбрачен партнер со кого живееле во заедница. Иако во голем дел од случаите насилството не било пријавувано во соодветните институции, сепак постоело и се случувало зад затворени врати. Сведоци на претходно насилство најчесто биле децата, како и поблиското семејство на жртвата.

Дури и во ситуациите каде сторителот бил со нарушено психичко здравје и имал поставена дијагноза од стручно лице – психијатар, промената на однесувањето не била никаде пријавена или регистрирана.

Во повеќе од 80 проценти од случаите убиството се случило во заедничкиот дом или доколку била отпочната постапка за развод, во домот на родителите на жртвата. Овој факт нè носи кон заклучок дека жените во Македонија се најнебезбедни во својот дом.

Најчесто користено оружје за извршување на убиството е огнено оружје – пиштол. Само во мал процент сторителите поседувале дозвола за оружје.

Изразен и силен гнев е присутен во голем дел од случаите на фемциди. Користените комбинирани методи/оружја за да се лиши од живот жртвата, укажуваат на решителноста на сторителот да го заврши започнатото.

Анализирајќи ги мотивите за убиство во случаите опфатени со студијата, доаѓаме до сознание дека несогласување со барањата и ставовите, незадоволување на потребите и присутниот страв кај сторителот дека жртвата го изневерува се клучни фактори за да се лиши партнерката од живот.

Дополнително, мотивите за убиство не играат значајна улога во судската постапка и одредување на казната. Вниманието е насочено кон докажување на вина доколку нема сведоци и сторителот не го признава делото. Во случаите каде сторителот го признава делото судот се концентрира на потврдување на изјавата и одредување казна.

И покрај тоа што во 24 случаи убиството е извршено од брачен, вонбрачен или интимен партнер, само во 8 предмети обвинението е за кривично дело Убиство во семејно насилство. Овој наод нè води кон заклучок дека постои несензибилизираност кај судиите и јавните обвинители за фемцидот како најтешка форма на семејно насилство.

Кај мал процент од анализираниите случаи насилството било пријавено во полиција и центар за социјална работа што укажува на недовербата на жртвите кон институциите и постоечкиот систем за заштита. За постоење на насилство сведочат роднините и пријателите кои го потврдуваат постоењето на страв кај жртвата да пријави поради недоверба во институциите.

Недостасува соодветна процена на ризик и од страна на полицијата и од страна на центарот за социјални работи.

Постои и недостаток на специјализирани сервиси за жртви на насилство кои ќе ѝ помогнат на жената во иницијалниот период по напуштање на насилната средина и ќе ѝ овозможат помош и поддршка во планирање на идните чекори.

Иако генерално медиумското покривање на случаите на убиства на жени е сензационалистичко и проткаено со стереотипи и предрасуди, сепак е единствениот извор за добивање на информации за убиствата на жени, контекстот во кој се случиле, односот жртва – сторител, како и историја на насилство доколку постоело.

Генерални препораки

1. Унапредување на постоечкото национално законодавство во насока на препознавање на родово заснованите убиства на жени како посебно кривично дело, односно како отежителна околност при што ќе се предвидат и повисоки казни за сторителите;
2. Јасно и прецизно дефинирање на сите форми на родово засновани убиства на жени;
3. Преземање и прилагодување на постоечки протоколи од други земји за истражување и документација на екстремни форми на насилство врз жени и девојчиња;
4. Зајакнување на капацитетите на правниот систем за заштита, истрага, гонење и казнување на сторителите на родово засновани убиства на жени;
5. Обезбедување на човечки, технички и финансиски ресурси за соодветно имплементирање на законите, политиките и стратегиите за превенирање и одговор на родово заснованите убиства преку усвојување на родово одговорни буџети;
6. Развивање на систем за прибирање на податоци според пол, етничка припадност, место на живеење (рурално/урбано), мотив за убиство, околности во кои се случува кривичното дело, односот помеѓу жртвата и сторителот, поврзаноста помеѓу убиството и претходната изложеност на насилство, криминална историја на сторителот;
7. Воспоставување на Опсерваторија за следење на фемициди – Фемицид воч (Femicide Watch);
8. Воспоставување на специјализирани сервиси за жени жртви на насилство кои се лесно достапни и пристапни за сите, без разлика на јазикот кој го зборува жртвата, местото на живеење, попреченоста со која живее;
9. Јасно подготвени водичи за постапување во случаи на насилство врз жени и семејно насилство, како и редовна

- евалуација на водичите земајќи го во предвид фидбекот од жените жртви;
10. Формирање и обучување на мулти секторски специјални тимови кои ќе постапуваат во случаи на насилство врз жени и семејно насилство и континуирано надоградување на нивната експертиза;
 11. Воспоставување на процедури за идентификување на случаи каде има повторување на насилството, особено кога се работи за сериозни форми, и практикување на индивидуален пристап зависно од конкретната ситуација;
 12. Развивање и постојано унапредување на систем за процена на ризик и планирање на безбедност на жртвата и нејзиното блиско семејство;
 13. Зајакнување на меѓусекторската соработка особено во случаи со висок ризик од ескалирање на насилството;
 14. Континуиран мониторинг на законите, политиките, стратегиите за превенција и одговор на родово заснованите убиства, како и евалуација на ефективностa и потребите за унапредување;
 15. Промовирање на промени во социјалните норми и ставови штетни за жените преку развивање на програми за рана едукација и подигнување на свесноста во локалната заедница;
 16. Потткнување на пријавување на насилството преку развивање и промовирање на стратегии за рана детекција на насилно однесување кое може да ескалира во убиство;
 17. Превентивни активности кои ќе се движат од спречување на повторно случување на насилството, до спречување на насилството воопшто.

Медиуми

18. Да се практикуваат високи етички и професионални стандарди од страна на новинарите кога се зборува за насилство врз жените;

19. Да не се презентира насилството врз жена и семејното насилство како приватен проблем;
20. Обучување и едукација на новинарите за избегнување на деградација и стереотипизација на жените;
21. Избегнување на романтизирање на насилството и барање вина во жртвата;
22. Поттикнување на истражувачко новинарство;
23. Подигнување на свеста за проблемот на родово базирано насилство и убиства на жени при вршење семејно насилство во објавите за овие злосторства;
24. Внимавање за заштита на идентитетот и достоинството на жените и децата жртви на овие видови на насилство.

Следење на убиства на жени и девојки (Femicide watch)

На 25. ноември 2015 год., Специјалната известувачка на Обединетите нации за насилство врз жените, неговите причини и последици, Дубравка Шимоновиќ, ги повика државите да се фокусираат на превенција на родово засновано убивање на жени преку воспоставување на платформа за следење на феминициди - „Феминицид воч“.³³

Таа нагласи: „Слабостите во националните системи за превенција, недостатокот од соодветна процена на ризик и недостатокот од податоци се главни бариери во превенцијата на родово заснованото убивање на жени и развивањето на значајни стратегии на превенција. Овие слабости резултираат со погрешно идентификување, прикривање и недоволно известување за родово мотивирани убиства, со што се продолжува неказнивоста за таквите убиства... Поради овие причини, ги повикувам државите да воспостават „Феминицид воч“ (*Femicide Watch*) или „Следење на родово засновано убивање на жени“ (*Gender-Related Killing of Women Watch*) и секоја година на 25. ноември, Меѓународниот ден за елиминација на насилството

³³ <http://femicide-watch.org/>

врз жените, да објавуваат податоци за бројот на фемциди или родово засновани убиства на жени годишно, разделени според возраст и пол на сторителите, како и за односот помеѓу сторителот и жртвата или жртвите. Исто така, треба да се собираат и објавуваат информации во врска со гонењето и казнувањето на сторителите... Најважно од сè, секој случај на родово засновано убиство на жена треба внимателно да се анализира за да се идентификува неуспехот во заштитата во насока на подобрување и развој на понатамошни превентивни мерки. При собирањето, анализата и објавувањето на таквите податоци, државите треба да соработуваат со невладини организации и независни институции за човекови права кои работат на ова поле, академијата, претставници на жртвите, како и релевантни меѓународни организации и други засегнати страни...³⁴

Во нејзиниот извештај до Генералното собрание од 23. септември 2016 г., г-ѓа Шимоновиќ подетално елаборираше за начините на воспоставување на „фемцид воч“ и/или опсерваторија како интердисциплинарен панел на експерти кои ќе собираат и анализираат податоци за фемциди со цел превенција на таквите случаи. Таа предложи усвојување на флексибилна методологија која ќе биде корисна за сите држави за воспоставување на „фемцид воч“ за следење на фемциди или родово засновано убивање на жени како посебен механизам или механизми поврзани со постоечките национални механизми или опсерватории за насилство врз жените, врз основа на работата и активностите преземени на меѓународно, регионално, национално и локално ниво... Спречувањето на фемцидите и другите форми на насилство врз жените исто така се вклопува во поширокиот контекст на собирање и анализа на податоци за насилство врз жените предвидено во Целите за одржлив развој, кои за прв пат вклучуваат елиминација на насилството врз жените како цел за постигнување на родово еднаквост и зајакнување на жените.³⁵

³⁴ <http://www.ohchr.org/en/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=16796&>

³⁵ http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/71/398&Submit=Search&Lang=E
(т.25-32)

Прототип на Платформата за следење на фемицидите, „Фемицид воч“ беше претставен и започна со работа во мај 2017 година на 26-тата седница на Комисијата за превенција на криминалот и кривична правда на ОН (22-26 мај 2017 година), како заеднички проект на АКУНС Виена тим за фемициди (ACUNS Vienna Femicide Team) и Асоцијацијата за студии на ОН (UN Studies Association). Цел на платформата е обезбедување на избрани, висококвалитетни информации и сопствени контекстуализирани содржини изработени за проблемот на фемицид – родово базирани убиства на жени и девојки - за политичарите и носителите на одлуки на сите нивоа, засегнатите страни од системот на кривичната правда, практичарите, активистите на граѓанското општество, академиците и поединците засегнати со овој ужасен феномен.³⁶

Оваа платформа треба да обезбеди:

- Директен пристап до експерти и практичари од целиот свет и во различни дисциплини
- Клучни информации за фемициди (дефиниции, факти, статистички податоци)
- Препораки дадени од клучни чинители
- Документи издадени од клучните партнери
- Интерактивна база на податоци за добри практики во повеќе области.³⁷

Уредничкиот тим на платформата ќе ги разгледува и коментира практиките и документите доставени од експертите и засегнатите страни со експлицитна цел да обезбедат дополнителен контекст и квалитет. Сите содржини на платформата се очекува да послужат како примарни модели и референтни точки за акција.

На крај, платформата има за цел да ги поттикне сите заинтересирани страни да добијат посеопфатен преглед, да ги

³⁶ <http://femicide-watch.org/content/about-us>

³⁷ <http://www.unstudies.org/node/10>

идентификуваат празнините и да пренесат знаења во различни региони, преку граници и од различни дисциплини. Од нив се очекува да учат еден од друг, да преземаат заеднички активности и да ги подобрат (постоечките) превентивни мерки.³⁸

Главна цел на глобалната платформа за следење на фемициди – родово засновани убивања на жени и девојчиња е:

- Подигнување на свеста
- Достапност на клучни информации
- Споделување на ветувачки практики.

Платформата за следење на фемициди ќе ја засили, интегрира и дополни работата на сите ентитети и агенции на ОН покрај работата на другите релевантни организации кои се фокусираат на спречување и борба против фемицидите: ОН ОХЦХР, УНОДЦ, ОН ЖЕНИ и ОБСЕ. Проектот постепено ќе се зголемува, со тоа што главната цел е да ја покрие оваа појава на глобално ниво.³⁹

³⁸ Idem.

³⁹ Idem.

"Им се придружувам на милионите жени и мажи со благодарност за тоа што фемицидот го направилте видлив, како најраширено и погрешно оправдувано насилство во светот. Убивањето на жените затоа што се жени претставува опасност за националната безбедност со уништувањето на родовиот баланс во некои земји, а докажано е дека парадигмата субјект/објект и сторител/жртва е онаа која го нормализира насилството во и меѓу нациите. Не смеете повеќе да си дозволуваме родово неутрален јазик или погрешни поделби на културолошко и политичко кои го прикриваат фемицидот на овој кршлив вселенски брод наречен Земја".

Глорија Стајнем, американска феминистка, новинарка, активистка

Користена литература

Academic Council on the United Nations System (ACUNS), Femicide Volume VII, Vienna 2017 <http://acuns.org/wp-content/uploads/2017/06/Femicide-Volume-VII-Establishing-a-Femicide-Watch-in-Every-Country.pdf>

Academic Council on the United Nations System (ACUNS), Femicide-A global issue that demands action, Vienna 2013 http://www.genevadeclaration.org/fileadmin/docs/Co-publications/Femicide_A%20Gobal%20Issue%20that%20demands%20Action.pdf

Academic council on the United nations system, Femicide-A global issue that demands action, Volume II, Vienna 2014 <http://acuns.org/wp-content/uploads/2014/07/Femicide-Publication-2014-FINAL.pdf>

Bernal.C, Acosta.L.M, Roth.F, Zambrano.M, Latin American Model Protocol for the investigation of gender-related killings of women (femicide/feminicide), Regional Office for Central America of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR) <http://endviolence.un.org/pdf/LatinAmericanProtocolForInvestigationOfFemicide.pdf>

Filip A., (2017) Preventing and eradicating femicide, WAVE Network and European Info Centre against Violence, Vienna (Available at: http://files.wave-network.org/researchreports/Thematic_Paper_Femicide_15Febr2017.pdf)

Global study on homicide-Trends/Contexts/Data, UNODC, Vienna 2013 https://www.unodc.org/documents/gsh/pdfs/2014_GLOBAL_HOMICIDE_BOOK_web.pdf

Кениг Н. (2013), Известување за семејното насилство во печатените медиуми: состојба и препораки (Достапно на: http://maclc.mk/Revii/2013/Nikolina_Kening.pdf)

Maria Loredana Idomir (2015), The cost of violence: how to assess and reduce it. An international agenda to address impunity for gender related killings of women and girls, UNODC
https://docs.wixstatic.com/ugd/61d2f3_226ea57d07aa4c0e89da3dcbf2b4a5d5.pdf

Македонски институт за медиуми (2013), БЕЛА КНИГА: Приоритети и механизми за унапредување на соработката меѓу граѓанските организации и медиумите за ефикасна заштита на човековите права, Скопје

Manjoo R., Report of the Special Rapporteur on Violence against Women, its Causes and Consequences, Human Rights Council, UN General Assembly, 2012 (Available at:
http://www.ohchr.org/Documents/Issues/Women/A.HRC.20.16_En.pdf)

Мирчева С., Гогов Б. (2014), Базична студија за усогласеноста на македонското законодавство со Конвенцијата на Совет на Европа за спречување и борба против насилство врз жените и домашното насилство, Национален совет за родова рамноправност, Скопје

Корубин Н., Тричковски Б., Костовски Љ. (2014), Портретирање на жената во македонските медиуми: Родовата еднаквост – клише, традиција или демократско право?!, Фондација Фридрих Еберт Штифтунг, Скопје

Naudi M., (2015) Interventions and preventions of femicide: protection and services for victims. Research based and policy, Roma
https://docs.wixstatic.com/ugd/61d2f3_a18e1ab0a7554e9e9d9ed8d4f3dd7da1.pdf

Richards et al. (2011) Exploring News Coverage of Femicide: Does Reporting the News Add Insult to Injury?, Department of Criminology, College of Behavioral and Community Sciences, University of South Florida, Tampa, FL

Toledo P., Lagos C. (2014), The Media and Gender-Based Murders of Women: notes on the cases in Europe and Latin America, Heinrich Böll Foundation (Available at: http://eu.boell.org/sites/default/files/uploads/2014/07/femicide_m_c_ptoledo_clagos_en.pdf)

UN General Assembly, Taking action against gender-related killing of women and girls (2015) http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/176

UNODC, Gender-related killing of women and girls: promising practices, challenges and practical recommendations, Bangkok 2014 <https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/UNODC.CCPCJ.EG.8.2014.2-English.pdf>

UNODC, Information on gender-related killing of women and girls provided by civil society organizations and academia, Bangkok 2014 <https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/UNODC-CCPCJ-EG.8.2014.CRP.2.pdf>

UNODC, Recommendations for action against gender-related killing of women and girls https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/15-08233_A4-GRK_eBook.pdf

Националната мрежа против насилство врз жените и семејното насилство е основана во 2010 година, од дваесет граѓански организации кои работат на превенција и борба против насилството врз жените и семејното насилство. Моментално Мрежата брои 20 организации членки.

Мисијата на мрежата е координирано делување на граѓански организации во насока на унапредување на политиките и практиките за справување со проблемот на насилство врз жените и семејно насилство. Мрежата се стреми кон препознавање на женските човекови права и нивна афирмација во Република Македонија.

Визијата е да создадеме општество ослободено од насилство во кое жените ќе можат целосно да ги реализираат своите потенцијали и способност за креирање на општество на еднакви можности.

Контакт:

Адреса: ул. Христо Смирненски 16а, 1000 Скопје

Тел: +389 (0)2 6160016

Е-маил: coordinator@glasprotivnasilstvo.org.mk

Веб страна: www.glasprotivnasilstvo.org.mk

**Analysis of cases of femicides
– killings of women –
in the Republic of Macedonia**

September 2018, Skopje

Publisher:

National Network to End Violence against Women and Domestic Violence – Voice against Violence

Authors:

Elena Dimushevska

Research Team:

Natasha Dimitrovska
Aleksandra Petkova
Ljupka Trajanovska

Translation to English:

Jasna Shoptrajanova

Pre-press and print

GRAFIK MAK PRINT

Circulation:

200 copies

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски",
Скопје
364.61-055.2(497.7)
DIMUSHEVSKA, Elena
Analysis of cases of femicides - killings of women - in the Republic of
Macedonia / [author Elena Dimushevska; translation to English Jasna
Shoptrajanova]. - Скопје : National network to end violence against women
and domestic violence - Voice against violence, 2018. - 45 стр. : табели ; 25
см
Фусноти кон текстот. - Библиографија: стр. 42-44
ISBN 978-608-65946-7-1
а) Убиства на жени - Македонија
COBISS.MK-ID 107001866

This analysis was produced with technical and financial support by the United Nations Development Programme (UNDP).

Contents

Introduction.....	53
Chapter I	57
Defining femicides.....	57
Types of femicides (ACUNS, 2013)	59
1. Femicide as a consequence of domestic violence and intimate partner violence.....	59
2. Murders of women and girls in the name of “honour”	59
3. Dowry-related femicides.....	60
4. Femicides related to organized crime.....	60
5. Targeted killings of women in times of war	61
6. Female infanticide and gender-based sex-selective feticide	61
7. Femicides as a consequence of genital mutilation and killings of women due to accusations of witchcraft/sorcery	61
8. Misogynist killing of women	62
National legislation.....	63
International legislation	64
Risk factors for femicide.....	67
Chapter 2	69
Methodology.....	69
Findings from the analysis.....	72
Media presentation of cases of femicides in Macedonia.....	77
Chapter 3	81
Conclusions	81
General recommendations	83
Monitoring killings of women and girls (Femicide Watch).....	85
References	89

“Rather than a new form of violence, gender-related killings are the extreme manifestation of existing forms of violence against women. Such killings are not isolated incidents that arise suddenly and unexpectedly, but represent the ultimate act of violence which is experienced in a years-long continuum of violence. “

Rashida Manjoo, United Nations Special Rapporteur on Violence against Women, its Causes and Consequences

Introduction

The term “femicide” generally denotes an intentional killing of a woman because she is a woman, however broader definitions include any killing of women and girls. Femicide differs from other killings in a specific way, i.e. most of the cases of femicide were perpetrated by partners or former partners and include ongoing abuse in the home, threats or intimidation, sexual violence and situations where women have less power or less resources than their partner⁴⁰.

Femicide is globally identified as the leading cause of early death in women. It is the most extreme manifestation of male violence against women, and, still, there are limited data on femicides. According to the 2013 Global Study on Homicide of the United Nations Office on Drugs and Crime, “one out of two killed women was killed by her intimate partner or a family member”.

In December 2013, the UN General Assembly adopted a resolution on femicides⁴¹, demanding that the member-states take a number of measures to deal with the gender-based killings of women and girls, including the need to improve data collection and analysis. The recent report of the UN Special Rapporteur on Violence against Women (SRVAW) to the UN General Assembly stresses that the UN and its member-states several times adopted conclusions that comparability and availability of data is of key importance to define and understand femicide and its manifestations, causes and consequences. UN Special Rapporteur on Violence against Women, in her report, indicates the Femicide Census in Great Britain as a good example of best practice in this direction, and recommends the states “to collect and publish data on femicides and on other forms of violence against women and to establish “Femicide Watch” or observatories on violence against women with such functions”.⁴²

⁴⁰ http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/77421/1/WHO_RHR_12.38_eng.pdf

⁴¹ https://www.unodc.org/documents/commissions/CCPCJ/Crime_Resolutions/2010-2019/2013/General_Assembly/A-RES-68-191.pdf

⁴² United Nations General Assembly (UNGA), ‘Report of the Special Rapporteur on Violence against Women, its Causes and Consequences’, 2016
http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?m=106

In the Republic of Macedonia, femicide is not recognized as a separate criminal offense in the Criminal Code and is registered as any other homicide. Domestic violence or violence by an intimate partner that preceded the killing is taken as an aggravating circumstance in the judicial procedures and when meting out the sentence for certain crimes (Murder, Article 123, paragraph 2, point 2; Voluntary manslaughter, Article 125; Bodily injury, Article 130, paragraph 2; Serious bodily injury, Article 131, paragraph 2 and 6; Coercion, Article 139, paragraph 2; Unlawful deprivation of liberty, Article 140, paragraph 2; Endangering the safety, Article 144, paragraph 2; Sexual assault against minor younger than 14 years of age, Article 188, paragraph 2; and Facilitating in provision of prostitution, Article 191, paragraph 4). Furthermore, no statistical data are available in the court system about the number of killings of women. There are no national researches and analyses carried out by governmental and nongovernmental organizations focused on this issue in the country.

The National Network to end Violence against Women and Domestic Violence, in the Monitoring Report on the Law on Prevention, Protection and Combating Domestic Violence⁴³ indicates that “in the period between 2001 and August 2016, 32 femicides were registered. 15 of those killings took place in the period between 2013 and 2016”. Data are presented according to unofficial statistics on femicides, maintained by non-governmental organizations, based on media reporting, in the absence of adequate state system of registering femicides.

The need to carry out analyses on femicides in Macedonia is evident. It is the first step in raising the issue of “gender-based killings” by initiating a discussion between the relevant stakeholders and decision-makers, which will open the process of harmonization of the national legislation to the recommendations of the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence (Istanbul Convention) and the UN

⁴³ http://www.glasprotivnasilstvo.org.mk/wp-content/uploads/2016/12/Monitoring-na-zakon-za-SN_final.pdf

Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women.

The main purpose of the analysis is to establish the accurate number of femicides in the Republic of Macedonia in the period between 2008 and 2016, as well as to present the institutional response when a case of violence against woman is reported, as well as the measures taken to protect the victim. The analysis has the purpose of offering specific recommendations to improve and advance the system of protection of women-victims of domestic violence, to decrease the incidence of gender-based violence, to identify cases with high risk of femicide, especially in the first months after the victim has left the perpetrator, and to prevent new femicides.

The results of this analysis will contribute towards strengthening the capacities of the country to comprehend the issue of femicides and to start addressing it more systematically, in line with the standards laid down in the Istanbul Convention and CEDAW recommendations (the UN Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women).

Moreover, the findings from the analysis:

- Will initiate a discussion among the relevant stakeholders on the importance of the Istanbul Convention, recommendations No. 19⁴⁴ and No. 35⁴⁵ from the UN Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW)⁴⁶, and their influence on the entire society,
- Will be support to the country in the CEDAW reporting cycle,
- Will advance and strengthen the lobbying efforts to include these types of violence against women within the national criminal system,
- Will provide an opportunity for further discussion on the need of prevention measures,

⁴⁴ <http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/recommendations/recomm.htm>

⁴⁵ http://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CEDAW/Shared%20Documents/1_Global/CEDAW_C_GC_35_8267_E.pdf

⁴⁶ <http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/text/econvention.htm>

- At the same time, the analysis will serve as a baseline for future analysis of femicides.

This study is based on the need to understand the seriousness of femicides, as well as the need to prevent and to protect the victims of this type of violence.

The study is structured in three chapters. The first chapter focuses on defining femicides, types of femicides, and national and international legislation. The second chapter contains the results of the research that was carried out and their analysis. Finally, the third chapter presents the conclusions, as well as the recommendations to improve the system of protection from gender-based violence, aiming towards preventing femicides in the Republic of Macedonia.

Chapter I

Defining femicides

Femicides are the most serious form of violence against women and girls and appear in many forms. The reasons are found in the historically unequal distribution of power between men and women, as well as in systemic gender-based discrimination. The inexistence of a legislative framework that promotes gender equality and/or the failure to implement it contributes to unequal access of women and men to education, healthcare, social protection, paid work, acquiring property, finance and many other areas. Unequal opportunities for women and men lead to increased risk for women to become victims of violence.

Whereas in men there is a risk they might experience physical violence or be killed by another man, violence between women does not happen frequently. Also, while men usually experience violence in public spaces, violence against women commonly happens in privacy, i.e. its perpetrators are partners, former partners, husbands or other male members of the immediate and the extended family.

The 2011 UNODC Global Study (United Nations Office on Drugs and Crime - UNODC) indicates that the usual manifestation of violence against women globally is intimate partner and domestic violence, which in the most extreme cases ends in killing. The study indicates that “in many cases, the intimate partnership killings are usually femicides, and killings of women are usually a result of this form of violence, as opposed to killings in organized crime which usually affect men. For instance, in 2008, more than one third (35%) of killings of women in the European countries were perpetrated by partners or former partners, and 17% by relatives. Women are victims in 77% of cases of intimate partner and domestic violence in the region. Therefore, the home is a place where a woman faces a greater chance to be killed, as opposed to men, for whom such place is the street... “

The term femicide denotes an intentional killing of a woman because she is a woman. One of the first persons to use the word femicide⁴⁷ is the feminist author Diana E. H. Russell who defines femicide as “killing of a woman by a male individual because she is a woman”.⁴⁸

Other terms used are feminicide, killing in the name of “honour” and crimes of passion. An alternative term is also gendercide, which is, actually, a much more inclusive term. Some feminists believe that the motivation leading to femicide differs greatly from the motivation for homicide. Actually, the focus is not placed on the violence taking place on the street, but on violence taking place in the home or at the hands of the next of kin of the victim.

For a killing to be categorized as femicide there must be a clear motivation, as well as a connection of the crime to the sex of the woman victim (ACUNS, 2013). Thus far, the statistics on cases of femicides on the global scale are rather incomplete, therefore the number of killings of women recognized as femicides constantly varies. Despite the incompleteness of data, the existing statistics of women killed are shocking. In Australia, Canada, Northern Africa, America, between 40% and 70% of the women victims were killed by their intimate partner.

Femicides take place in all countries in the world. Biggest concern stems from the fact that they continue to be invisible, accepted, tolerated or justified as part of the tradition, so the principle of impunity is perpetuated. Therefore, to prevent femicides, the practice of impunity must change, perpetrators must be brought to justice, and work must be done towards changing the individual attitudes of everyone with regards to women and their role in the society.

⁴⁷ <https://en.wikipedia.org/wiki/Femicide>

⁴⁸ http://www.dianarussell.com/origin_of_femicide.html

Types of femicides (ACUNS, 2013)

9. Femicide as a consequence of domestic violence and intimate partner violence

Femicides occurring as a consequence of domestic violence are usually also called “intimate partner killings”. It is defined as a woman killed by an intimate partner or a person with whom the victim has close relations, because she is a woman. It includes killing of a woman by a former or present partner or husband, but does not exclude killing of a woman by another male member of the family, such as son or father.

If the domestic violence remains unreported, or the relevant institutions do not offer adequate protection for the victim, there is a greater probability that the violence will escalate in femicide.

10. Murders of women and girls in the name of “honour”

Murders in the name of “honour” are the most extreme form of crimes in the name of “honour” which have the purpose of controlling the behaviour of women. Victims are almost always female, in late teenage years and early adolescence. The family council⁴⁹ usually decides if the woman/girl needs to be killed, and if yes – how to be killed. Killings are perpetrated by members of the family, or by hired killer. Killings in the name of “honour” are usually the last resort following other forms of honour-based violence including forced marriage, threats and harassment.

“The mistake” or “the crime” committed by the victim is most commonly related to the choice of a sexual or marital partner, education and employment, way of dressing, behaviour and contacts with the opposite sex, sexuality or, generally, a failure to respect the established family and community standards of “feminine behaviour”. Women - victims of rape are frequently killed in order to “restore the honour of the family”. Namely, what happened has an impact on the family’s honour and the family can restore its honour in the community with the killing. If the family doesn’t kill her, they

⁴⁹ Meeting of members of one family (usually men) to solve problems and to decide on matters of mutual interest.

may be subjected to harassment and exclusion by their community, and pressured to commit the killing.

The killing is usually committed in a public place, in order to influence the behaviour of other women in the community. Such killings are prevalent in the Middle East and South Asia, although they appear in most countries of the world. (ACUNS, 2013)

11. Dowry-related femicides

Murders of women on account of property are a special form of femicides that usually takes place in the home. Namely, at the moment when the parents no longer have funds to give to the daughter, i.e. when she will no longer be a source of income in the husband's family, he might decide that she is no longer an adequate wife. The tradition of making gifts to the groom's family changes in time and transforms into pressure and torture against the bride's family members who need to provide money, jewellery, cars, etc., if they want to prevent their daughter/sister from being killed or forced to commit suicide. Studies show that this type of femicide is present in Africa and Southeast Asia, while as practice is encountered in India and Pakistan.

12. Femicides related to organized crime

In the recent decades, there is a new tendency in the drug cartels. An increase in the amount of drugs being trafficked has gone hand in hand with a rise in the killing of women. Femicides related to drug dealing have a symbolic significance, and are related to the "macho" culture. Namely, by killing the enemy's wife, one is actually hurting him and increasing one's own power by taking over/injuring his "property". Drug dealers could use a killing of a woman to send a message to the authorities, for instance to warn them about the policies related to drug dealing.

This leads to a conclusion that in the drug world, women are treated as objects, means to fulfil an objective, and property of the enemy against whom revenge is sought. The very fact that women are used as drug mules, without taking into consideration their health or the possibility that they might be caught and held legally responsible, shows how expendable women are in such circles. These killings are prevalent in Latin America.

13. Targeted killings of women in times of war

The United Nations define such killings as “the intentional, premeditated and deliberate use of lethal force, by States or their agents acting under colour of law, or by an organized armed group in armed conflict, against a specific individual who is not in the physical custody of the perpetrator”.⁵⁰ Such practice might also occur in times of peace. What distinguishes such killings from other types of killings is that the deadly force is used on a group targeted in advance. In armed conflicts, the women and girls are usually target and are killed as a part of the military strategy, not just to weaken the family of the victim, but also to influence the community as a whole. Namely, women are raped and killed to show dominance and power and to punish the enemy. This form of violence is used as a weapon of war. Best known examples of this type of killings are the war in Bosnia and Herzegovina and the genocide in Rwanda.

14. Female infanticide and gender-based sex-selective feticide

Such forms of violence and killings are practiced in countries where the value of the male child is greater than the value of the female. Namely, forced termination of pregnancy is done in cases when the sex of the baby is learned already during pregnancy (selective feticide), and if the female child is born, then she is neglected, left to starve until she dies (female infanticide). Causes are linked to greater costs that the family has towards the female child, as well as to a smaller potential to earn in the future.

Female infanticide is mostly present in India and China, while selective feticide occurs in many other countries (such as Montenegro, Albania, Azerbaijan, Georgia, Armenia, etc.). Discrepancy in the ratio between male and female children leads to the existence of such phenomenon.

15. Femicides as a consequence of genital mutilation and killings of women due to accusations of witchcraft/sorcery

Female genital mutilation is a harmful traditional practice during which the female genitalia are partly or entirely removed or injured

⁵⁰ 1 A/HRC/14/24/Add.6, Report of the Special Rapporteur on extrajudicial, summary or arbitrary executions, Philip Alston, Fourteenth Session, 28 May 2010

for non-medical reasons. It is usually performed on girls aged 5, and due to the conditions in which it is done, very often results in infections that lead to death. The unavailability of health facilities in the place of residence has an impact on the increased death rate. It is a practice present in Africa, Asia and the Middle East, although there is already a tendency to have it legally regulated and sanctioned. In Europe, it is present in France, Belgium, Norway, and other countries where there are immigrants from African countries. The European Union has adopted policies and directives for protection of girls and women from genital mutilation⁵¹.

Murders of women accused of witchcraft/sorcery are linked to unfounded accusations of individuals from the community who are in conflict with the woman or her family, or who have unresolved property disputes. Although it is considered that young girls are more exposed to this form of femicide, in some parts of the world older women are exposed to greater risk, usually due to their economic dependence on others, or because they own property that the younger family members should inherit. Generally, if the woman is perceived as a threat to a man, or if there could be some financial gain drawn from her, she is labelled a witch, which makes her destruction justified in the eyes of the community. These killings are most present in India and in African countries.

16. Misogynist killing of women

Misogyny is defined as (pathological) hatred or prejudice towards women and girls. As a phenomenon, it becomes dangerous to the life of women when the attitudes transform into violent behaviour. Brutal killings of women and girls, usually accompanied by rape and sexual torture, have strong elements of misogyny. The fact that such murders take place in developing countries, as well as in already developed countries is a reason for concern.

Serial killings of women also fall under this form of femicides. They represent misogyny in its highest extreme.

⁵¹ <http://www.endfgm.eu/female-genital-mutilation/eu-policy-and-legal-framework/>

Other forms of femicides are: killings of women and girls due to their sexual orientation and gender identity; killing of aboriginal and indigenous women and girls due to gender orientation, etc.

The UN Special Rapporteur on Violence against Women distinguishes between active or direct, and passive or indirect forms. The direct forms include: killings in intimate partner violence, killings related to sorcery/witchcraft, killings in the name of “honour”, killings in armed conflict, dowry-related killings; killings due to gender identity and sexual orientation; and killings related to affiliation to an ethnic community and indigenous women. The indirect forms include: death due to poorly conducted or illegal abortions; maternal mortality; deaths as a result of harmful practices; deaths linked to human trafficking, drug dealing, organized crime; the death of girls or women due to neglect, through starvation or inadequate treatment; and deliberate acts or omissions by the State.⁵²

This study focuses on femicides, i.e. killings of women/girls perpetrated by intimate partners or male members of the family.

National legislation

In the Republic of Macedonia, crimes against life and body are placed in Chapter XIV of the Criminal Code⁵³. When the crime is committed in circumstances of domestic violence, it is sanctioned particularly in relation to the following crimes: Murder, Article 123, paragraph 2, point 2; Bodily injury – Article 130, paragraph 2 and Serious bodily injury – Article 131, paragraph 2. In line with the Criminal Code, a higher prison sentence of a minimum 10 years to life imprisonment is envisaged if the deprivation of life is done in the course of domestic violence, as opposed to the basic form of crime which envisages a sentence of at least 5 years. Also, the same Article 123, paragraph 2, point 6, envisages the same sanction if a female is

⁵² http://www.ohchr.org/Documents/Issues/Women/A.HRC.20.16_En.pdf

⁵³ Baseline study on the harmonization of the Macedonian legislation with the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence (Istanbul Convention), Stojanka Mirceva, Bogdanco Gogov, p. 68, Skopje, 2014

deprived of her life, with the knowledge that she was pregnant or a minor.

Additionally, Article 125 of the Criminal Code sanctions “the person who commits voluntary manslaughter, led without his fault into a state of strong affect, by an assault or by serious insult, or as a consequence of domestic violence committed by the murdered person”. In line with this Article, the envisaged prison sentence is between one and three years.

Republic of Macedonia, in June 2011, signed the Istanbul Convention, which imposes legally mandatory standards on prevention of violence against women, including domestic violence. The Convention also establishes concrete measures for protection of victims of violence and adequate sanctioning of perpetrators. At the moment this analysis was being prepared, the Istanbul Convention was ratified (22 December 2017). What follows is a period of harmonization of the national legislation to the recommendations of the Convention.

International legislation

Even though the UN Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women⁵⁴ does not contain a specific article on elimination of violence against women, it still places the focus of general recommendations No. 19 and No. 35 precisely on this problem. They reflect the position of the Committee that violence against women is a form of gender-based discrimination and it is necessary to address it as such. This Convention is an incentive for further regulation of violence against women in other international documents.

According to the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women, including domestic violence (Istanbul Convention), “violence against women is understood as violation of human rights and a form of discrimination against women and shall mean all acts of gender-based violence that result

⁵⁴ <http://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/cedaw.pdf>

in, or are likely to result in, physical, sexual, psychological or economic harm or suffering to women, including threats of such acts, coercion or arbitrary deprivation of liberty, whether occurring in public or in private life". Article 35 of the Convention makes recommendations on physical violence and puts an obligation to the "Parties [to] take the necessary legislative or other measures to ensure that the intentional conduct of committing acts of physical violence against another person is criminalised". The Explanatory report⁵⁵ further clarifies that any intentional act of physical violence against another person is criminalised, regardless of the context in which it has occurred; and that the notion of "physical violence" is related to a bodily injury, as a result of a direct and unlawful force, also including violence resulting in the death of the victim.

The first United Nations document focusing on gender-based killings, its causes and consequences, is the thematic report⁵⁶ of the UN Special Rapporteur on Violence against Women, its Causes and Consequences, Ms. Rashida Manjoo, presented to the Human Rights Council in May 2012. As a result of the presentation of that report, 64 countries produced a joint statement that all member-states "must practice the principle of due diligence to prevention, investigation, prosecution and sanctioning of perpetrators". In the report, she points out that femicides "are not isolated incidents that arise suddenly and unexpectedly, but represent the ultimate act of violence which is experienced in a years-long continuum of violence. Women subjected to continuous violence and living under conditions of gender-based discrimination and threat are 'always on death row, always in fear of execution'".

The first Symposium on Femicides took place at the UN office in Vienna, in November 2012, in commemoration of the International Day for the Elimination of Violence against Women. All attendants signed the Vienna Declaration on Femicides⁵⁷.

⁵⁵ <https://rm.coe.int/16800d383a>

⁵⁶ http://www.ohchr.org/Documents/Issues/Women/A.HRC.20.16_En.pdf

⁵⁷ http://www.genevadeclaration.org/fileadmin/docs/Co-publications/Femicide_A%20Gobal%20Issue%20that%20demands%20Action.pdf

On 17 December 2015, the General Assembly of the United Nations adopted the Resolution A/RES/70/176⁵⁸ on taking action against gender-related killing of women and girls, which encourages member-states to promote integrated and comprehensive strategies for prevention of all forms of violence against women and girls, including gender-based killings of women and girls. This resolution is preceded by the Resolution 68/191⁵⁹ dealing with the same set of issues.

In November 2016, organized by the OSCE, the UN, the European Network of Women against Violence (WAVE), ACUNS, UNODC, the second Symposium on Femicides took place. The purpose of the symposium was to present the achievements regarding femicides in the OSCE countries, as well as to identify the priority areas on which the national authorities will work, and aiming at improving, systematizing and analysing the data on femicides in order to improve the mechanisms of prevention and protection.

Violence against women including femicide as the most extreme form of violence against women is also featured in the UN Sustainable Development Goals, more precisely in Goal 5: Achieve gender equality and empower all women and girls, line 5.2: Elimination of all forms of violence against all women and girls in the public and private sphere, including trafficking in human beings and sexual and any other type of exploitation, as well as in Goal 16: Promotion of peaceful and inclusive societies for sustainable development, provision of access to justice for all, and building effective, accountable institutions at all levels.

⁵⁸ http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/176

⁵⁹ https://www.unodc.org/documents/commissions/CCPCJ/Crime_Resolutions/2010-2019/2013/General_Assembly/A-RES-68-191.pdf

Risk factors for femicide

The main difference between any homicide and killing by intimate partner is that the second type of killing is usually preceded by a history of continuous violence and abuse by the intimate partner or a close person.

The risk of being killed by intimate partner increases after the woman/girl leaves the marital/extramarital union, especially if the partner exerted high degree of control over the victim or if the victim left them for another partner. The level of risk for femicide increases during the procedure of granting custody for the children in a case of divorce and during visitations of the father to the child/children. Still, the most important factor increasing the risk of femicide is the frequency and seriousness of physical violence perpetrated by the intimate partner. Additional factors at play are use of alcohol, drugs or other psychotropic substances by the male partner, psychological problems, rage, aggression, physical abuse since early age. Taking into consideration the educational background of the victim, the risk of femicide is lower for a victim with a higher educational degree, having in mind that there is a higher probability that she would be informed about the protection and support services to victims of violence.

The risk of femicide significantly increases if the intimate partner possesses or has access to firearms.

Specialized services for support to women victims of violence, i.e. SOS-lines, centres for reporting and sheltering, counselling centres, are of key importance in preventing extreme forms of violence, such as femicide. Namely, professionals who work in such institutions should perform a risk assessment for every reported case, having in mind that the list of risk factors is almost never complete, i.e. it serves just as guidelines on questions that should be examined when

assessing the risk.⁶⁰ The list of risk factors consists of the following guidelines⁶¹:

- History of violence;
- Prior physical violence and threats;
- Separation from the partner after a period of cohabitation;
- Living with a child from a prior marriage/partner;
- Forced sexual intercourse;
- Possession of firearms;
- Possessiveness and jealousy of the partner;
- Violence during pregnancy;
- Stalking;
- Controlling behaviour and isolation;
- Economic dependence;
- Abuse of alcohol, drugs, other substances.

The only remaining connection between the victim and the perpetrator of domestic violence are their children, and while the right of the perpetrator to see the children remains guaranteed, there is a risk of future violence. In that sense, the Istanbul Convention in Article 31 gives recommendations on the safety of the victim when establishing contact with the perpetrator for the purposes of child visitation. The main aim is to ensure the safety of the victim and the children and to prevent a negative outcome.

The Istanbul Convention, in Article 51, makes recommendation on risk assessment and risk management. Namely, the Convention obligates the countries to undertake all legal and other measures necessary to assess the risk of a lethal outcome, the seriousness of the situation and the risk of repeated violence, as well as to provide for adequate support and protection measures. If deemed necessary, such measures should be implemented in coordination by all involved parties.

⁶⁰ http://files.wave-network.org/researchreports/Thematic_Paper_Femicide_15Febr2017.pdf

⁶¹ This set of risk factors is based on a study carried out by Jacquelyn Campbell et.al (2003), 'Risk Factors for Femicide in Abusive Relationships: Results from a Multisite Case Control Study', American Journal of Public Health, vol. 93(7), pp. 1089-1097, <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1447915/>

Chapter 2

Methodology

The data collection took place in two stages, in the period September – November 2017. During the first stage, the aim was to obtain the total number of killings of women occurred in the period between 01.01.2008 and 31.12.2016. Requests for public information were sent to Basic Public Prosecutor's Offices and to Basic Courts with extended jurisdiction. The last source to obtain information was the website of the State Statistical Office.

The response received from the Public Prosecutor's Office of the Republic of Macedonia was that "the requested information is not information that we have available or that we had created, ... i.e. information that already exist in the requested format, since neither the Public Prosecutor's Office of the Republic of Macedonia, nor the Basic Public Prosecutor's Offices in the Republic of Macedonia do not produce this type of statistical analyses."

Regarding the Basic Courts, requests were sent to those with extended jurisdiction, located in Skopje, Tetovo, Gostivar, Kumanovo, Kochani, Strumica, Struga, Bitola, Shtip, Veles, Ohrid and Prilep. Only four responses were received, whereby the courts in Strumica and Kochani reported that they had not processed cases of killings of women. The responses of the Basic Court Skopje 1 and the Basic Court in Shtip provided only summary data about the number of processed cases, but not data about the sex of the perpetrators and the victims.

When examining the available information published on the website of the State Statistical Office, the resulting data indicated that the number of women killed during the analysed period totalled 70.

The table below shows the data received from the State Statistical Office, i.e. the number of women killed per year, as well as the causes of death.

Table 1: Total number of women killed in the period 2012 – 2016 according to the cause of death

Cause of death	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Attempt to inflict bodily injury by hanging, strangulation and suffocation	1	2			1			1	1
Attempt to inflict bodily injury by drowning and submerging			1						
Attempt to inflict bodily injury by a handgun shot			2			1	3		
Attempt to inflict bodily injury by a shot from a gun, short gun and larger firearms		1							
Attempt to inflict bodily injury by a shot from other and unlabelled firearm	1	2	3	1	2	1	5	3	2
Attempt to inflict bodily injury by using physical force							1		
Attempt to inflict serious bodily injury by a sharp object	1	2	1		2	1			1
Attempt to inflict serious bodily injury by a blunt object	1	1	1	2	1			1	1
Other (not mentioned previously)	4	1	5	4	1	3		1	
Total	8	9	13	7	7	6	9	6	5

The second stage consisted of identifying victims in order to have an insight into the court cases. Taking into consideration the previously obtained information that neither the basic courts, nor the public prosecutor's office keep statistics broken down by sex of the perpetrator or the victim, the only possibility to identify the victims was through an overview of the media reports about killings that took place in the period between 01.01.2008 and 31.12.2016. National Network already possessed a list of femicides, and it was to be amended. In this manner, 53 women killed in the period covered by this analysis were identified, out of the total of 70, according to the data from the State Statistical Office.

Comparing the information from several media outlets, more detailed information was received, including information such as first and last name of the victim and the perpetrator or the initial suspect, relationship between the victim and the perpetrator, place and manner of occurrence, and for some of the cases, the motivation for the killing.

From the media reports, information was obtained that in 14 cases the perpetrators committed suicide after the killing. Regarding these cases, request for insight was sent to the competent Basic Public Prosecutor's Offices, while the Inter-municipal centres for social work were also contacted, for any additional information on the history of reporting of domestic violence. Namely, requests were sent to BPO in Tetovo regarding 1 case, BPO Gostivar regarding 1 case, BPO Kumanovo regarding 2 cases (4 victims) and BPO Skopje regarding 6 cases (8 victims), and the inter-municipal centres for social work in the aforementioned cities were also contacted, for verification of prior reports of domestic violence.

Requests for access to information were sent to the competent courts in Veles, Gostivar, Kumanovo, Tetovo, Skopje, Shtip, Kocani, Struga and Ohrid, regarding a total of 30 cases.

The Basic Court in Shtip did not grant access to the three cases it processed. Additionally, two more killings were not reviewed because the cases were before the Supreme Court, additional expertise had been requested in one of the cases, and for two cases, BPO Skopje did not allow access. BPO Kumanovo (in relation to 4

victims) and Basic Court Ohrid (2 victims) did not respond to the request for access to review the documentation.

For three cases, no access was requested due to the fact that there were no indications that they were femicides.

Findings from the analysis

Analyses were carried out for 34 cases of killings of women. While processing the data received, the following were considered: age of the victim/perpetrator; relationship; employed/unemployed status; existence of reports to the local PS and CSW; method of killing; motivation for the killing; location; psychological state of the perpetrator; duration of sentence; duration of the court procedure; and defence of the perpetrator/admission of guilt.

Regarding the age of the perpetrator, the following table presents the findings per age groups.

Table 2: Findings per age groups

Age (years)	Victim	Perpetrator
Younger than 20	1	
21 – 30	4	4
31 – 40	7	6
41 – 50	13	12
51 – 60	4	7
Older than 61	5	1

In terms of status employed/unemployed, in most cases that information is not available regarding the victims, while it is always indicated regarding the perpetrators. In the cases where this information was available, the impression was that there was no significant difference between the number of employed and unemployed. General impression is that most of the perpetrators were employed in low income jobs, or were working in temporary jobs abroad, in the period before the crime. The same impression

applies to the victims, i.e. for the most part, those who were employed had low income jobs.

In most of the processed cases, the victim and the perpetrator were in a close relationship, i.e. they were usually spouses or extramarital partners who have children together, or were in an intimate partner relation, while in fewer cases they were son/mother and father/daughter.

Table 3: Relationship between the victim and the perpetrator

Types of relationships	
Spouses	11
Extramarital partners	3
Intimate partners	5
Former spouses / partners	2
Father / Daughter	1
Son / Mother	2
Brother / Sister	1
Family members of the female partner	3
Acquaintances	2
Unknown	4

Reports on domestic violence were filed with the Inter-municipal centres for social work in four cases, while the Police received reports in six cases. It is important to mention that the reports to the two institutions were one-off, without continuing the procedure, except in one of the cases, where two temporary protection measures were pronounced: prohibition to harass, disturb, telephone, contact or otherwise communicate with a family member, directly or indirectly communicating; and prohibition to threatening to commit domestic violence.

In the other cases, there is no report on domestic violence neither in the police station, nor in the centre for social work. From the insight into court cases in twenty of the cases, the witnesses stated that there were relations of conflict between the partners, as well as violent behaviour. Some of them stated that the victim did not

report the violence due to her inability to leave the home and her economic dependence on the perpetrator.

Table 4: Existence of violence

Psychological violence	5
Threats of killing	4
Psychological violence accompanied with threats of killing	7
Several forms of violence	4

Excluding the cases where firearms were used to perpetrate the crime, in the other cases several methods/weapons were used to achieve the ultimate objective – to deprive the victim of her life.

Table 5: Method of killing

Blunt force trauma	2
Stabbing wound in the neck and face	6
Stabbing wound in the stomach and back	4
Kicks and fist blows	2
Firearms – gun/automatic rifle	15
Strangling	4
Blows with an axe	7

From the table it can be seen that most of the killings were perpetrated by firearms for which, in seven of the cases, the perpetrator did not possess a permit, while in four cases he had a permit to own weapons. For the four cases where the perpetrator committed suicide immediately after the killing, there was no information whether they possessed a permit for the firearm.

The motive for the killing, in most of the cases, was conflicting relations between the partners, regardless of whether their relationship was marital, extramarital or intimate partner. The conflict was usually caused by jealous behaviour and suspicion of the perpetrator that the partner/wife had been unfaithful, even though

there was no proof of such conduct. Termination of the relationship and filing a divorce lawsuit as a motivation were found in seven cases. It is important to mention that among the victims there are also close family members of the victim, especially when the motivation was related to a termination of the relationship or divorce.

Table 6: Motivation for the killing

Conflicting relations between current partners	10
Mental condition / disorder	6
Addiction to alcohol, drugs and other psychotropic substances	4
Divorce / termination of a relationship	7
Financial conflicts	4
Non-harmonized parental attitudes	1
Disapproval of intimate relationship	1

Regarding the crime scene, the killings are usually perpetrated in the family home where the victim and the perpetrator lived together, and if the divorce procedure was initiated, in the home of victim's parents or the new home of the victim. Four of the killings took place in a public space, while three took place at the workplace of the victim.

Table 7: Location of the killing

Family home	14
Public space	4
Victim's home	8
Victim's workplace	3
Home of the parents/other family members of the victim	5

When examining the cases, it was observed that some of the perpetrators have a history of disturbed mental health, although

only in six cases that was taken into account when passing the verdict. Namely, in four of these cases there were serious mental disorders that require long-term treatment, and therefore the sentence was “compulsory psychiatric treatment and placement in an institution.” Only in two of the cases, the mental disorder was taken into consideration as a mitigating circumstance.

In the other cases, a prison sentence between 10 and 40 years was pronounced, and in three cases the sentence was life imprisonment. Although all judgements were appealed by the defendants, only in a small number of cases the prison sentence was reduced. In eight of all the analysed cases of killings of women, the perpetrator committed a suicide immediately after he perpetrated the murder.

The actions of institutions after the killings took place are at a satisfactory level. Namely, due to the seriousness of the crime, all perpetrators spent the period during the judicial procedure in pre-trial detention. Analyses (forensics) were run to gather evidence and to file an indictment. Although most of the killings were perpetrated by the partner, regardless of whether they were in a marital, extramarital or intimate relationship, in all charges for committed criminal act Murder, domestic violence was not considered as an aggravating circumstance.

Table 8: Incriminations cited in the indictment

Article 123 paragraph 1	3
Article 123 paragraph 2 point 1	5
Article 123 paragraph 2 point 2	8
Article 123 paragraph 2 point 3	1
Article 123 paragraph 2 point 4	1
Article 130 paragraph 2	1
Suicide of the perpetrator	8

The duration of the court proceedings pending the first verdict ranged from three to twenty months. Longer court procedures were observed in the cases where the perpetrator had a mental condition

that required an expert opinion regarding its influence at the moment the crime was perpetrated.

Media presentation of cases of femicides in Macedonia

Some researchers believe that the media have the single strongest influence on the opinions and behaviour of individuals, above all other social forces. As a result, the ways in which the media choose to address the social problems can have important consequences, influencing how the audience experiences the dynamics of such problems, as well as their solutions (Richards et al., 2011).

Feminist research points out that the way women are presented in the media indicates the status of women in the society. Such presentations include attitudes and depictions supporting the hierarchical gender roles, positioning women in subordination to men. When violence by an intimate partner is reduced in importance or denied by a victim-blaming language, the media send a clear message to the consumers that violence against women is not a serious crime, that women are responsible (or partially responsible) for their victimization, or both. (Richards et al., 2011)

The issue of representation of women in Macedonian media is no exception from the general rule of “simplification” of the overall societal relations. And not only it is not an exception, but an analysis of this issue can easily and unequivocally establish the crucial role of the media in creating a “desirable” image about all societal, and in particular gender roles. (Korubin, Trickovski, Kostovski, 2014) The media help in shaping the perception of the society about the societal problems, as well as the public opinion about the victims and the perpetrators of violence. On a global scale, there are exhaustive researches dedicated to the portrayal of violence against women in the media, however there are very few researches on the media coverage of femicides.

The Istanbul Convention, in its Article 14 paragraph 2, requires that the parties take all measures to promote non-stereotypical gender roles, mutual respect, non-violent conflict resolution in interpersonal

relations, gender-based violence against women and right to personal integrity – by the media, inter alia.

For the purposes of this study, media articles covering killings of women in the period between 2008 and 2016 were analysed.⁶² Regarding the analysed media articles, it can be concluded that factographic language is mainly used, without a more profound analysis of the cases, and without consideration on the need to raise the awareness about the problem of gender-based violence against women and killing of women as one aspect of this type of violence. Generally, brief police statements are used, with basic information about the violence. In the articles, very rarely space is allocated to point to the weaknesses of the system for prevention and dealing with domestic violence.

In most of the articles, gender-sensitive language is not used, and the cases are usually not connected to gender-based violence. Attention-grabbing titles are used, sensationalist, with graphic descriptions and words that point to the way the killing was performed.

“Drama in the Rehabilitation Institute in Kozle”
“A doctor stabbed his [female] director to death”
“A doctor massacred his [female] colleague”⁶³
“The woman’s lover killed the spouses in Preglovo”
“He riddled with bullets his ex-lover and her husband”⁶⁴
“He beat his mother to death”⁶⁵
“Selimi strangled with a belt?”⁶⁶

⁶² Articles used are from the archive of www.time.mk (2008 - 2016).

⁶³ <http://www.time.mk/cw/ecb293d3c8/pritvor-i-psihijatrisko-vestacenje-za-doktorot-ubiec.html>

⁶⁴ <http://www.time.mk/cw/f29035286a/hronika-ljubomoren-gazda-ubi-bracna-dvojka.html>

⁶⁵ <http://bit.ly/2Btepwl>

⁶⁶ <http://bit.ly/2zz6vQV>

In addition to this, in many articles there were speculations and unconfirmed information, probably due to the need for rapid media reporting.

“The killer and Verka Krsteska had a love affair!: ...The woman, as the killer admitted, denied that and pushed him away from herself, after which he, outraged, took out the knife and stabbed her 25 times...”⁶⁷,

“According to initial information, the killing was performed with a modified signal pistol, with a plastic bottle used as a muffler, and it was probably a case of family misunderstandings.”⁶⁸

In some of the articles, there is an intention to depict the perpetrator of the killing as a “peaceful and withdrawn man” for whom no-one from the community would expect to commit a crime. For instance, “...after revealing the identity of the suspect, some residents of Kichevo received the news with disbelief. – He was a quiet man and all of Kichevo knows him as a withdrawn person that attracted no particular attention. He was poor and worked in a carwash – the residents of Kichevo say... After the arrest, Lazeski confessed to the crime. He could not explain why he reacted in such a cruel way and said that “blackness engulfed him after Verka hit him several times”. According to his statement, in this past year he was meeting her occasionally and they were lovers. The suspect Lazeski is a social welfare recipient, has a wife and one daughter. For some time, he lives in the “lamella” buildings with social housing...”⁶⁹, “They were considered good neighbours, they were quiet, and you could not hear their voice. We don’t believe that the motive for the killing was a family dispute. Dime himself alone went to look for help in the hospital”, the neighbours say.” It can be observed that there is also an intention to romanticize the violence, which insinuates some kind of justification of the crime committed. The offender is again depicted as some kind of a victim, i.e. “peaceful and withdrawn person” who did the killing because he was forced to, in a way, due to various reasons. For instance, “Unrequited love was the reason

⁶⁷ <http://bit.ly/2k9s0VD>

⁶⁸ <https://daily.mk/vesti/po-raspraviija-ja-ubil-soprugata-1>

⁶⁹ <http://bit.ly/2niiWiD>

for the tragedy in Aerodrom”, “...It is presumed that Petrushevski ... decided to take this step, disappointed because Suzana’s parents did not allow her to marry him, although they were in a relationship for about two years. The boy used the gun he shot the two women with, and shot himself in the temple...”⁷⁰

Following the analysis of more than 100 articles on killings of women just because they were women (femicides), it can be concluded that a continuous education of journalists on the general concepts of gender equality, as well as the use of gender-sensitive language and avoidance of stereotyping gender roles of men and women is needed. Moreover, encouraging investigative journalism for deeper analysis of cases is needed, as a contribution for future prevention and awareness raising in the public.

Great attention needs to be paid to disclosing the structural causes leading to violence and enabling it. Attributing violence as a consequence of a problematic relationship, or calling it a misunderstanding, conflict, quarrel, etc., should be avoided. Furthermore, psychologizing and individualizing the problem, by explaining the violence as a direct consequence of jealousy, abuse of alcohol or narcotics, psychopathological disorder, or some violent nature, should be avoided. Such phrases disguise the true nature of violence and reduce the responsibility of the perpetrator, and what is worse, contribute to the perception of the victim as being partially or completely responsible for finding herself in such situation. (Kenig, 2013)

The media, through self-regulatory mechanisms and through cooperation with civil society organizations, need to warn about, and prevent, the degrading presentation of women in the media, while the journalists need to be adequately trained to identify and recognize such phenomena, and not to convey them, avoiding the amplification of the negative message.⁷¹

⁷⁰ <http://www.time.mk/cw/f0249cdeab/hronika-gi-ubil-vnukata-i-majka-i-a-potoa-i-sebesi.html>

⁷¹ MIM (2013), White Paper: Priorities and mechanism to improve cooperation between the civil organizations and media towards efficient protection of human rights

Chapter 3

Conclusions

From the insight into the cases of killings of 34 women, the crime can be classified as a femicide in 28 cases. In four cases where there is a serious mental disorder, the reason for the killing cannot be established with certainty, and in two cases the motivation is unknown.

In more than 80 percent of the analysed cases of killings of women in Macedonia, the crime was committed by current or former marital or extramarital partner with whom they lived in a union. Although in many of the cases violence was not reported to the competent institutions, it still existed and was taking place behind closed doors. Witnesses of earlier violence were most often the children and the immediate family of the victim.

Even in situations where the perpetrator had disturbed mental health and was diagnosed by an expert – psychiatrist, the change in his behaviour was not reported or registered anywhere.

In more than 80 percent of cases, the killing took place in the mutual home, or if divorce proceedings were initiated, in the home of the parents of the victim. This fact brings us to a conclusion that women in Macedonia are most unsafe in their home.

Most commonly used weapon to commit the killing is firearm - handgun. Only a small percentage of the perpetrators possessed a firearm license.

Pronounced and extreme anger is present in most of the cases of femicides. The combined methods/weapons used to take the victim's life point to the perpetrator's determination to finish what he started.

Analysing the motive for killing in the cases covered by the study, we come to a conclusion that disagreements with their demands and attitudes, not meeting their needs, and the perceived fear in the perpetrator that the victim was unfaithful, are key factors in depriving the female partner of her life.

Additionally, the motive for the killing played no significant role in the judicial procedure and in meting out the sentence. The attention is focused on proving guilt if there are no witnesses and the perpetrator does not admit to the crime. In the cases where the perpetrator admitted to the crime, the court concentrates on confirming the statement and meting out the sentence.

Despite the fact that in 24 cases the killing was perpetrated by a marital, extramarital or intimate partner, only in 8 cases the indictment cites the crime of Murder in domestic violence. This finding leads us to the conclusion that there is lack of sensitisation among judges and public prosecutors for femicide as the most severe form of domestic violence.

In a small percentage of analysed cases, the violence was reported to the police and the centre for social work, which points to the distrust of the victims towards the institutions and the existing protection system. Relatives and friends testify to the existence of violence, confirming the victim's fear to report it due to their mistrust of the institutions.

Adequate risk assessment by both the police and the centre for social work is also lacking.

Furthermore, there is a lack of specialized services for victims of violence to help the woman in the initial period after leaving the violent environment and will provide assistance and support in planning the future steps.

Even though, in general, the media coverage of cases of killings of women is sensationalistic and imbued with stereotypes and prejudice, it is still the only source for obtaining information about the killings of women, the context in which they occurred, the victim-perpetrator relationship, as well as the history of violence, if it existed.

General recommendations

25. Improving the existing national legislation, aiming at recognizing gender-based killings of women as a separate crime, and/or as aggravating circumstance, foreseeing higher sentences for the perpetrators;
26. Clear and precise definition of all forms of gender-based killings of women;
27. Adopting and adapting the existing protocols from other countries, on research and documentation of extreme forms of violence against women and girls;
28. Strengthening the capacities of the legal system for protection, investigation, prosecution and sanctioning of perpetrators of gender-based killings of women;
29. Providing human, technical and financial resources for adequate implementation of laws, policies and strategies for prevention of gender-based killings, through the adoption of gender-responsible budgets;
30. Developing a system to collect data, according to the gender, ethnic affiliation, place of residence (urban/rural), motivation behind the killing, circumstances in which the crime happened, relationship between the victim and the perpetrator, connection between the killing and previous exposure to violence, criminal history of the perpetrator;
31. Establishing an Observatory to monitor femicides – Femicide Watch (Femicide Watch);
32. Establishing specialized services for women victims of violence, easily accessible and available to all, regardless of the language spoken by the victim, the place of residence, or any disability;
33. Clearly written guidelines on processing cases of violence against women and domestic violence, as well as regular evaluation of the guidelines, taking into consideration the feedback from women victims;
34. Establishing and training multi-sector special teams that will act in cases of violence against women and domestic violence and continuous upgrading of their expertise;

35. Establishing procedures to identify cases with repeated violence, especially when it comes to serious forms, and practicing individual approach, depending on the specific situation;
36. Developing and continuously improving the system for risk assessment and planning the safety of the victim and her immediate family;
37. Strengthening inter-sectoral cooperation, especially in cases with high risk of violence escalation;
38. Ongoing monitoring of laws, policies, strategies for prevention and response to gender-based killings, as well as evaluation of the effectiveness and the need for improvement;
39. Promoting changes in social norms and attitudes harmful for women, by developing early education programmes and raising awareness in the local community;
40. Encouraging reporting of violence, by developing and promoting strategies for early detection of violent behaviour that could escalate into killing;
41. Preventive activities ranging from preventing recurrence of violence, to preventing violence in general.

Media

42. Practicing high ethical and professional standards of journalism when discussing violence against women;
43. Avoiding presenting violence against women and domestic violence as a private problem;
44. Training and education for journalists to avoid degrading and stereotyping women;
45. Avoiding romanticizing violence and victim-blaming;
46. Stimulating investigative journalism;
47. Raising awareness about the problem of gender-based violence and killings of women in domestic violence in the articles covering such crimes;
48. Attention to the protection of the identity and dignity of women and children victims of these types of violence.

Monitoring killings of women and girls (Femicide Watch)

On 25 November 2015, the UN Special Rapporteur on Violence against Women, its Causes and Consequences, Dr. Dubravka Šimonović, called upon the states to focus on prevention of gender-based killing of women by establishing a platform to track femicides - “Femicide Watch”.⁷²

She stressed, “Shortcomings of national prevention systems, the lack of proper data collection mechanisms, the absence of risk assessment, and the scarcity and poor quality of data on femicide are the main barriers in preventing gender-based killing of women and in developing meaningful prevention strategies. Such gaps result in misidentification, concealment and under-reporting of gender-motivated killings, which perpetuates the impunity for such killings... It is due to such reasons that I call on the states to establish “Femicide Watch” (or “Gender-Related Killing of Women Watch”) and to publish every year on 25 November, the International Day on the Elimination of Violence against Women, the number of femicides or gender-related killing of women, disaggregated by age and sex of the perpetrators, as well as the relationship between the perpetrator and the victim or victims. Information concerning the prosecution and punishment of perpetrators should also be collected and published... Most importantly, each case of gender-related killing should be carefully examined to identify any failure of protection, with a view to improving and further developing preventive measures. In the collection, analysis and publication of such data, States should co-operate with NGOs and independent human rights institutions working in this field, academia, victims’ representatives, as well as relevant international organizations and other stakeholders...”⁷³

In her report to the General Assembly, on 23 September 2016, Ms. Šimonović elaborated in greater detail on the ways to establish the “Femicide Watch” and/or Observatory as an interdisciplinary panel of experts who will collect and analyse data on femicides in order to prevent such cases. She suggested adoption of a flexible

⁷² <http://femicide-watch.org/>

⁷³ <http://www.ohchr.org/en/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=16796&>

methodology which will be useful for all states in establishing the “Femicide Watch” to track femicides or gender-based killing of women as a special mechanism or mechanisms related to the existing national mechanisms or observatories on violence against women, on the basis of the work and activities undertaken on international, regional, national and local levels... Preventing femicides and other forms of violence against women also fits within the broader context of collecting and analysing data on violence against women foreseen in the Sustainable Development Goals, including, for the first time, the elimination of violence against women as an objective to achieve gender equality and women’s empowerment.⁷⁴

Prototype of the Platform for femicide monitoring, “Femicide Watch” was presented and started operating in May 2017, at the 26th session of the UN Commission for Crime Prevention and Criminal Justice (22-26 May 2017), as a joint project of the ACUNS Vienna Femicide Team and UN Studies Association. The aim of the platform is to provide selected, high-quality information and own contextualized content produced on the issue of femicide – gender-related killings of women and girls – for policy and decision-makers at all levels, actors from the criminal justice system, practitioners, civil society activists, academics, and individuals concerned with this phenomenon.⁷⁵

This platform should provide:

- Direct access to experts and practitioners from around the world and across disciplines
- Key information on femicide (core definitions, facts, figures, statistics)
- Recommendations issued by relevant stakeholders
- Landmark documents issued by key partners/major players
- Interactive knowledge base of good practices in multiple areas.⁷⁶

⁷⁴ http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/71/398&Submit=Search&Lang=E (τ.25-32)

⁷⁵ <http://femicide-watch.org/content/about-us>

⁷⁶ <http://www.unstudies.org/node/10>

The editorial team of the platform will review and comment on practices and documents submitted by the experts and stakeholders, with the explicit aim to provide additional context and quality. All contents of the platform are expected to serve as primary models and reference points for action.

In the end, the platform has the purpose to stimulate all interested parties to obtain a more comprehensive overview, to identify gaps and to convey knowledge in various regions, across borders and from various disciplines. They are expected to learn from each other, to undertake joint activities and to improve the (existing) preventive measures.⁷⁷

The main purpose of the global platform for monitoring of femicides – gender-based killings of women and girls is:

- Awareness raising
- Availability of key information
- Sharing promising practices.

The femicides monitoring platform will amplify, integrate and complement the work of all UN entities and agencies next to that of other relevant organisations that focus on combating and preventing femicide: UN OHCHR, UNODC, UN Women, and the OSCE. The project will develop gradually, however its main objective is to cover this phenomenon on the global level.⁷⁸

⁷⁷ Idem.

⁷⁸ Idem.

“I join millions of women and men in thanking you for exposing femicide, the most widespread and wrongly justified violence on earth. The killing of females because they are females threatens national security by destroying gender balance in some nations, and it has now been proven to be the subject/object, victor/victim paradigm that normalizes violence within and between nations. We can no longer afford gender-neutral language or false divisions into cultural and political that conceal femicide on this fragile Space Ship Earth.”

Gloria Steinem, American feminist, journalist, activist

References

Academic Council on the United Nations System (ACUNS), Femicide Volume VII, Vienna 2017 <http://acuns.org/wp-content/uploads/2017/06/Femicide-Volume-VII-Establishing-a-Femicide-Watch-in-Every-Country.pdf>

Academic Council on the United Nations System (ACUNS), Femicide-A global issue that demands action, Vienna 2013 http://www.genevadeclaration.org/fileadmin/docs/Co-publications/Femicide_A%20Gobal%20Issue%20that%20demands%20Action.pdf

Academic council on the United nations system, Femicide-A global issue that demands action, Volume II, Vienna 2014 <http://acuns.org/wp-content/uploads/2014/07/Femicide-Publication-2014-FINAL.pdf>

Bernal.C, Acosta.L.M, Roth.F, Zambrano.M, Latin American Model Protocol for the investigation of gender-related killings of women (femicide/feminicide), Regional Office for Central America of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR) <http://endviolence.un.org/pdf/LatinAmericanProtocolForInvestigationOfFemicide.pdf>

Filip A., (2017) Preventing and eradicating femicide, WAVE Network and European Info Centre against Violence, Vienna (Available at: http://files.wave-network.org/researchreports/Thematic_Paper_Femicide_15Febr2017.pdf)

Global study on homicide-Trends/Contexts/Data, UNODC, Vienna 2013 https://www.unodc.org/documents/gsh/pdfs/2014_GLOBAL_HOMICIDE_BOOK_web.pdf

Kenig N. (2013), Reporting on Domestic Violence in the Printed Media: State of Play and Recommendations (Available at: http://maclc.mk/Revii/2013/Nikolina_Kening.pdf)

Maria Loredana Idomir (2015), The cost of violence: how to assess and reduce it. An international agenda to address impunity for

gender related killings of women and girls, UNODC
https://docs.wixstatic.com/ugd/61d2f3_226ea57d07aa4c0e89da3dcbf2b4a5d5.pdf

Macedonian Institute for Media (2013), WHITE PAPER: Priorities and mechanisms to improve the cooperation between civil organizations and the media, for efficient protection of human rights, Skopje

Manjoo R., Report of the Special Rapporteur on Violence against Women, its Causes and Consequences, Human Rights Council, UN General Assembly, 2012 (Available at:
http://www.ohchr.org/Documents/Issues/Women/A.HRC.20.16_En.pdf)

Mirceva S., Gogov B. (2014), Baseline study on the harmonization of the Macedonian legislation with the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence, National Council for Gender Equality, Skopje

Korubin N., Trickovski B, Kostovski Lj. (2014), Portrayals of women in Macedonian media: Gender Equality – a cliché, tradition or democratic right?!, Friedrich Ebert Stiftung, Skopje

Naudi M., (2015) Interventions and preventions of femicide: protection and services for victims. Research based and policy, Roma
https://docs.wixstatic.com/ugd/61d2f3_a18e1ab0a7554e9e9d9ed8d4f3dd7da1.pdf

Richards et al. (2011) Exploring News Coverage of Femicide: Does Reporting the News Add Insult to Injury?, Department of Criminology, College of Behavioral and Community Sciences, University of South Florida, Tampa, FL

Toledo P., Lagos C. (2014), The Media and Gender-Based Murders of Women: notes on the cases in Europe and Latin America, Heinrich Böll Foundation (Available at:
http://eu.boell.org/sites/default/files/uploads/2014/07/femicide_m_c_ptoledo_clagos_en.pdf)

UN General Assembly, Taking action against gender-related killing of women and girls (2015)

http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/176

UNODC, Gender-related killing of women and girls: promising practices, challenges and practical recommendations, Bangkok 2014
<https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/UNODC.CCPCJ.EG.8.2014.2-English.pdf>

UNODC, Information on gender-related killing of women and girls provided by civil society organizations and academia, Bangkok 2014
<https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/UNODC-CCPCJ-EG.8.2014.CRP.2.pdf>

UNODC, Recommendations for action against gender-related killing of women and girls https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/15-08233_A4-GRK_eBook.pdf

National Network to End Violence against Women and Domestic Violence was established in 2010 by twenty civil society organizations working on preventing and combating violence against women and domestic violence. At the moment, the Network has 20 member-organizations.

The mission of the Network is to coordinate the actions of the civil society organizations in order to improve the policies and practices for dealing with the issue of violence against women and domestic violence. The Network strives for recognition of women's human rights and their promotion in the Republic of Macedonia.

Its vision is creation of a society free of violence where women would be able to fully realize their potentials and contribute in a society of equal opportunities.

Contact details:

Address:

Str. Hristo Smirnenski 16a, 1000 Skopje, Republic of Macedonia

Phone: +389 (0)2 6160016

e-mail: coordinator@glasprotivnasilstvo.org.mk

web: www.glasprotivnasilstvo.org.mk

